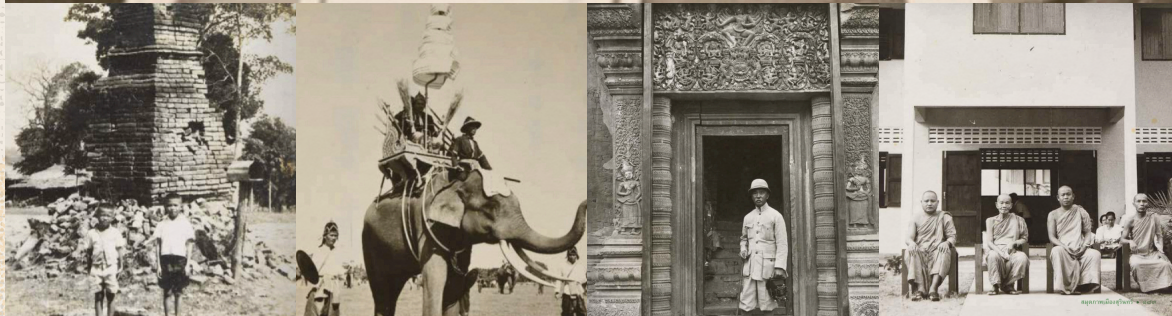

รายงานการประเมินศักยภาพของพื้นที่และกลไกภาคีภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

รายงานการศึกษาในรายวิชาการจัดการปกครองแบบร่วมมือ
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นแห่งมหาวิทยาลัยขอนแก่น

หัวข้อ	ประเมินศักยภาพของพื้นที่และกลไกภาคีภิบาลของพื้นที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์		
ผู้ศึกษา	นายปรมินทร์	กรุงพลี	รหัสนักศึกษา 653280006-7
	นายธนพัฒน์	เพชรเสถียร	รหัสนักศึกษา 653280044-9
	นายนนทพันธุ์	วิเศษจุมพล	รหัสนักศึกษา 653280045-7
	นายปุระชัย	ใจพร	รหัสนักศึกษา 653280049-9
	นายภูตะวัน	ปัทม	รหัสนักศึกษา 653280059-6
	นายอนพัทธ์	คงจา	รหัสนักศึกษา 653280071-6
	นายอัศวินทร์	อัศวเศน์	รหัสนักศึกษา 653280073-2
หลักสูตร	รัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการจัดการปกครองและกิจการสาธารณะ		
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สุรียานนท์ พลสิม		
ปีการศึกษา	2567		

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลไกภาคีภิบาลในจังหวัดสุรินทร์ โดยมุ่งเน้นการศึกษาความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ผ่านกรณีตัวอย่างโครงการ "โลกของช้าง" ซึ่งเป็นโครงการสำคัญที่แสดงถึงการบูรณาการความร่วมมือในการอนุรักษ์ช้างไทยและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดสุรินทร์ วิธีการศึกษาประกอบด้วย การเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการโลกของช้าง และการวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดภาคีภิบาล ผลการศึกษาพบว่า โครงการโลกของช้างเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของกลไกภาคีภิบาลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งภาคส่วนต่าง ๆ ได้ร่วมมือกันในหลายด้าน เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การสร้างงานให้กับชุมชนท้องถิ่น และการอนุรักษ์วัฒนธรรมการเลี้ยงช้างของชาวกูย อย่างไรก็ตาม การศึกษายังพบว่ามีข้อจำกัดบางประการ เช่น ขาดการสนับสนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอ รวมถึงปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาคือการเพิ่มการประสานงานและความชัดเจนในบทบาทของแต่ละภาคส่วน เพื่อให้โครงการเกิดความยั่งยืนและสามารถขยายผลไปยังโครงการอื่น ๆ ในพื้นที่ได้ ผลการศึกษานี้จึงสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาคีภิบาลในจังหวัดสุรินทร์และพื้นที่อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือที่เข้มแข็งและยั่งยืนในด้านการพัฒนาชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอนาคต

คำสำคัญ: กลไกภาคีภิบาล, การบูรณาการความร่วมมือ, การพัฒนาที่ยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพพื้นที่และกลไกภาคีภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.สุรียานนท์ พลสมิ อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการจัดการปกครองแบบร่วมมือ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้สละเวลาอันมีค่าแก่คณะผู้ศึกษา เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง คณะผู้ศึกษาขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ นายบุญชู เลือดสกุล หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และนางสาวนพมาศ เดชธงไชย นักพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการ ฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลรวมถึงการให้สัมภาษณ์ด้วยความชัดเจนและครบถ้วน ตลอดจนได้ให้ความอนุเคราะห์หนังสือ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จนกระทั่งรายงานการศึกษาได้สำเร็จเสร็จสมบูรณ์มาเป็นอย่างดี ขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ นางอารีย์ ป้องสีดา วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ที่กรุณาให้สัมภาษณ์ข้อมูลการมีความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตระหว่างคนกับช้าง ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำคัญอย่างยิ่ง และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ นางนงเยาว์ จิรันดร ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุรินทร์ ที่ได้กรุณาให้สัมภาษณ์ข้อมูล เกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือในด้านของการท่องเที่ยว ในโครงการโลกซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์เป็นอย่างสูง ขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ คุณตาเฉลิมพล ศาลางาม และคุณตาสงค์ เครื่องาม ความรู้ช่างที่เคยมีประสบการณ์การไปจับช้างในประเทศกัมพูชา ได้บอกเล่าประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง เกี่ยวกับการเลี้ยงช้างและการจับช้าง รวมถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่าง ๆ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้ศึกษา

คำนิยม

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ขอชื่นชม กลุ่มนักศึกษาสาขาการจัดการปกครองและกิจการสาธารณะ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้จัดทำรายงานทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจในการศึกษาโครงการโลกของช้าง ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และได้ทุ่มเทในการศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่และกลไกภาคีภิบาลของโครงการโลกของช้าง ซึ่งเป็นโครงการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์ช้างไทย และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่มีช้างเลี้ยงมากที่สุดในประเทศไทย โดยมีวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างเสมือนหนึ่งสมาชิกในครอบครัว จึงได้มีแนวความคิดในการดำเนินการนำช้างสุรินทร์กลับมาสู่ภูมิลำเนาไม่ต้องออกไปเร่ร่อนในต่างจังหวัดและชุมชนเมือง เพื่อเป็นการพัฒนาโครงการให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์จึงพัฒนาโครงการนำช้างคืนถิ่นเพื่อพัฒนาสุรินทร์บ้านเกิด นำไปสู่โครงการโลกของช้างโดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ สามารถรองรับการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในภาคอีสานและมุ่งสู่จังหวัดสุรินทร์ซึ่งเป็นประตูสู่นครวัดนครธม เนื่องจากจังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่อยู่ในเส้นทางที่สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยววนครวัดนครธม ได้สะดวกและรวดเร็วที่สุด ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ จะได้ระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาร่วมพัฒนาโครงการโลกของช้างให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพของพื้นที่และกลไกภาคีภิบาลของพื้นที่ กรณีศึกษาโครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ จะเป็นข้อมูลการศึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวางแผนและพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับช้างในอนาคตรวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อีกทั้งยังเป็นการตอกย้ำถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของจังหวัดสุรินทร์

(นายบุญชู เลือดสกุล)

หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

คำนิยม

การศึกษาของรายงานการศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพของพื้นที่และกลไกภาคีภิบาล ในโครงการโลกของช้าง ของคณะนักศึกษาศาขการจัดการปกครองและกิจการสาธารณะ วิทยาลัย การปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นการศึกษาวิจัยถึงกระบวนการในการมีส่วนร่วมระหว่าง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และภาคีเครือข่าย ในการร่วมกันดูแลรักษาและส่งเสริม วัฒนธรรมอันดีงาม รวมถึงการบริหารจัดการในชุมชน การอนุรักษ์ช้างและวิถีชีวิตของคนกับช้าง

โดยมีเป้าหมายในการนำความรู้ไปพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วนใน การขับเคลื่อนงาน เพื่อพัฒนาสังคมและปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม กระตุ้นเตือนสังคมใน การสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในพื้นที่ท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม โดยนำ “พลังบวร” (บ้าน/วัด/โรงเรียนหรือส่วนราชการ) มาเป็นกลไกในการพัฒนาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ทำหน้าที่เป็น แกนกลางในการพัฒนา ตัดสินใจ แก้ปัญหาตนเอง และชุมชน กำหนดแผนแม่บทชุมชน ด้วยการร่วมกัน คิด สร้าง และบริหารจัดการชุมชนของคนในท้องถิ่น ที่ร่วมกันเป็นเจ้าของ สร้างความเชื่อมั่นของชุมชน ให้เกิดขึ้น โดยการร่วมพูดคุย ระดมสมอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้คำปรึกษา ข้อคิด ข้อเสนอแนะ ให้ชุมชน เชื่อมั่นว่าชุมชนมีศักยภาพที่จะนำเอาต้นทุนทางวัฒนธรรม มาพัฒนาต่อยอดนำไปสู่การส่งเสริมพัฒนา และยกระดับชุมชนให้ดีขึ้น ซึ่งองค์กรหรือชุมชนอื่น ๆ สามารถมาเรียนรู้ และนำแนวทางของการ มีส่วนร่วมด้วย “พลังบวร” ไปปรับใช้ในองค์กรหรือชุมชนของตนเองให้มีการพัฒนา มีคุณธรรมนำการ ดำเนินชีวิต จนนำไปสู่ความสำเร็จของชุมชนและทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ขอชื่นชมในความมุ่งมั่น ความตั้งใจ และความพยายาม ของนักศึกษาผู้ทำการศึกษา สาขาการจัดการปกครองและกิจการสาธารณะ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการทุ่มเทแรงกาย แรงใจ และสติปัญญา ในการศึกษาวิจัยและจัดทำรายงานผล การศึกษานี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานผลการศึกษานี้ จะเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมมือกัน ส่งเสริมพัฒนาท้องถิ่น และร่วมกันสร้างสรรค์สังคมด้วยพลังแห่งความดีต่อไป

(นางอารีย์ ป่องสีดา)

วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
คำนิยม	ค
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ช
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่จังหวัดสุรินทร์	1
1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดสุรินทร์	1
1.2 ลักษณะทางกายภาพ	4
1.3 ลักษณะทางภูมิอากาศ	7
1.4 การบริหารราชการแผ่นดิน	8
1.5 ประเพณีวัฒนธรรมข้อมูลชาติพันธุ์	10
1.6 ด้านเศรษฐกิจ	11
บทที่ 2 ผลการวิเคราะห์บริบทแวดล้อมของพื้นที่จังหวัดสุรินทร์	15
2.1 บริบททางด้านสังคม	16
2.2 บริบททางด้านเทคโนโลยี	16
2.3 บริบททางด้านเศรษฐกิจของเมือง	17
2.4 บริบทด้านสิ่งแวดล้อมของเมือง	17
2.5 บริบทด้านการเมืองและการบริหาร	18
2.6 บริบทด้านโครงสร้างพื้นฐานของเมือง	19
บทที่ 3 ฐานข้อมูลยุทธศาสตร์ A-O-I ของพื้นที่จังหวัดสุรินทร์	20
3.1 เครือข่ายความร่วมมือระดับองค์กร	20
3.2 องค์กรภาคีประเภทต่าง ๆ	22
3.3 เครือข่ายความร่วมมือระดับบุคคล	24
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่และกำหนดยุทธศาสตร์ด้านกลไกภาคีภิบาล	26
4.1 SWOT จุดแข็ง Strength	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 SWOT จุดอ่อน Weakness	30
4.3 SWOT โอกาส Opportunity	35
4.4 SWOT อุปสรรค Threat	37
4.5 TOWS กลยุทธ์เชิงรุก Strength and Opportunity	42
4.6 TOWS กลยุทธ์เชิงแก้ไข Weakness and Opportunity	43
4.7 TOWS กลยุทธ์เชิงป้องกัน Strength and Threat	45
4.8 TOWS กลยุทธ์เชิงรับ Weakness and Threat	46
บทที่ 5 กลไกภาคีภิบาลกับการพัฒนาในพื้นที่ กรณีศึกษาโครงการโลกของช้าง	47
5.1 รายละเอียดของโครงการโลกของช้าง	48
5.2 รูปแบบประเภทของกลไกภาคีภิบาลของโครงการโลกของช้าง	49
5.3 เชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎี	49
5.4 ถอดบทเรียนกลไกภาคีภิบาลประสบความสำเร็จได้อย่างไร	52
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา	54
6.1 สรุปข้อมูลพื้นฐานเชิงพื้นที่	54
6.2 การวิเคราะห์ STEEPLI ANALYSIS	55
6.3 การวิเคราะห์ฐานข้อมูลยุทธศาสตร์ A-O-I	56
6.4 การวิเคราะห์ SWOT จังหวัดสุรินทร์	56
6.5 การวิเคราะห์ TOWS จังหวัดสุรินทร์	57
6.6 การวิเคราะห์ภาคีภิบาลกับการพัฒนาพื้นที่	58
บรรณานุกรม	59
ภาคผนวก	67

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 ภาพแผนที่จังหวัดสุรินทร์แยกตามอำเภอ	4
ภาพที่ 1.2 ลักษณะอากาศ ลักษณะภูมิอากาศจังหวัดสุรินทร์	7
ภาพที่ 1.3 สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์	8
ภาพที่ 1.4 มหัศจรรย์งานช้างจังหวัดสุรินทร์	10
ภาพที่ 1.5 แหล่งเศรษฐกิจตลาดสดเทศบาลเมืองสุรินทร์	11

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 ตารางแสดงประชากร พื้นที่ ความหนาแน่น และรหัสไปรษณีย์ของจังหวัดสุรินทร์	5
ตารางที่ 1.2 ตารางแสดงสถิติวันฝนตก ปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิจังหวัดสุรินทร์	7
ตารางที่ 1.3 ตารางแสดงจำนวนเขตการปกครองในจังหวัดสุรินทร์	9
ตารางที่ 2.1 ตารางวิเคราะห์บริบทแวดล้อมของพื้นที่จังหวัดสุรินทร์	15
ตารางที่ 3.1 ตารางวิเคราะห์เครือข่ายความร่วมมือในระดับองค์กร	21
ตารางที่ 3.2 ตารางวิเคราะห์องค์กรภาคีประเภทต่าง ๆ	23
ตารางที่ 3.3 ตารางวิเคราะห์เครือข่ายความร่วมมือระดับบุคคล	25
ตารางที่ 4.1 ตารางการวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งในการกำหนดยุทธศาสตร์	26
ตารางที่ 4.2 ตารางการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคในการกำหนดยุทธศาสตร์	34
ตารางที่ 4.3 ตารางการวิเคราะห์กลยุทธ์เชิงรุก เชิงแก้ไข เชิงป้องกัน และเชิงรับ	41

บทที่ 1

ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน โดยพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ราว 3,000-4,000 ปีมาแล้ว จากการขุดค้นทางโบราณคดีพบเครื่องมือหินกะเทาะ ภาชนะดินเผา และโครงกระดูกมนุษย์โบราณในหลายพื้นที่ของจังหวัด โดยเฉพาะในเขตอำเภอท่าตูม อำเภอรัตนบุรี และอำเภอสังขะ แหล่งโบราณคดีที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งโบราณคดีบ้านดงมัน อำเภอท่าตูม ซึ่งพบเครื่องมือหินและภาชนะดินเผาอายุราว 3,000 ปี และแหล่งโบราณคดีบ้านเมืองที่ อำเภอเมืองสุรินทร์ ที่พบโครงกระดูกมนุษย์และเครื่องปั้นดินเผาอายุราว 2,500 ปี การค้นพบเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าพื้นที่จังหวัดสุรินทร์เป็นถิ่นฐานของมนุษย์มาอย่างยาวนาน และมีพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมมาอย่างต่อเนื่อง¹

ในช่วงพุทธศักราช 1000 ถึง 1100 พื้นที่ของจังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรขอมโบราณ ซึ่งในเวลานั้นยังไม่มีการจัดตั้งเมืองสุรินทร์อย่างเป็นทางการ พื้นที่นี้มีความเจริญรุ่งเรืองในฐานะส่วนหนึ่งของอาณาจักรขอม ซึ่งมีอิทธิพลกว้างขวางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในยุคที่อาณาจักรขอมหรืออาณาจักรเขมรกำลังขยายอำนาจและอิทธิพลผ่านการสร้างปราสาทหินและศาสนสถานต่างๆ โดยพื้นที่สุรินทร์เป็นส่วนหนึ่งของภูมิภาคที่มีการสร้างปราสาทและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์จำนวนมาก เช่น ปราสาทศีขรภูมิ ปราสาทบ้านพลวง และปราสาทอื่นๆ ที่สะท้อนถึงอิทธิพลของศาสนาฮินดู ซึ่งเป็นศาสนาหลักของขอมในยุคนั้น ศาสนาพื้นถิ่นในบริเวณจังหวัดสุรินทร์พบว่าผู้คนยังนับถือภูตผี บูชางู บูชาท้าว และยกย่องให้สตรีเป็นใหญ่ ในด้านการปกครอง สุรินทร์ในช่วงนี้เป็นส่วนหนึ่งของการขยายอิทธิพลของกษัตริย์ขอม ที่ใช้ศิลปะและสถาปัตยกรรมในการแสดงอำนาจ กษัตริย์สุริยวรมันที่ 1 (ครองราชย์ระหว่างพุทธศักราช 1040–1080) และสุริยวรมันที่ 2 (ครองราชย์ระหว่างพุทธศักราช 1093–1150) มีบทบาทสำคัญในการสร้างสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ เช่น ปราสาทนครวัด และมีการแผ่อิทธิพลมายังพื้นที่ของสุรินทร์ในปัจจุบัน การสร้างปราสาทหินในสุรินทร์และพื้นที่ใกล้เคียงในช่วงพุทธศักราชนี้บ่งบอกถึงการเติบโตและความสำคัญของพื้นที่ดังกล่าวภายใต้อาณาจักรขอม พื้นที่จังหวัด

¹ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ (2563). ประวัติความเป็นมาของจังหวัดสุรินทร์. กรมศิลปากร.

สุรินทร์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมเจนละ ซึ่งมีศูนย์กลางอำนาจอยู่ในบริเวณชลเขตแม่น้ำโขงและปากแม่น้ำชี—มูล พื้นที่บริเวณนี้พบว่ามีการผลิตเหล็กและเกลือ²

พุทธศักราช 1200-1800 พื้นที่จังหวัดสุรินทร์ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมทวารวดีและขอม ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการปกครอง ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ อารยธรรมทวารวดีได้แผ่ขยายเข้ามาในพื้นที่สุรินทร์ราวพุทธศักราช 1200-1600 โดยพบหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญ เช่น พระพิมพ์ดินเผาที่พบที่เมืองคูบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ ใบเสมาหินที่พบที่วัดปราสาทบ้านบุ อำเภอสังขะ และธรรมจักรศิลาที่พบที่บ้านฟ้าผ่า อำเภอปราสาท หลักฐานเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการเผยแพร่พุทธศาสนาและวัฒนธรรมทวารวดีในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์³ ต่อมาในช่วงพุทธศักราช 1500-1800 อาณาจักรขอมได้แผ่อิทธิพลเข้ามาในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการสร้างปราสาทหินและศาสนสถานตามคติความเชื่อของศาสนาฮินดูและพุทธศาสนาหายาน โบราณสถานสำคัญในยุคนี้ ได้แก่ ปราสาทศิขรภูมิ ซึ่งสร้างขึ้นในพุทธศักราช 1600-1700 เป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู ปราสาทตาเมือนธม สร้างขึ้นในรัชสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 เป็นศาสนสถานในพุทธศาสนาหายาน และปราสาทบ้านพลวง สร้างขึ้นในพุทธศักราช 1600 เป็นเทวสถานในศาสนาฮินดู นอกจากนี้ยังพบทับหลัง ภาพสลัก และประติมากรรมที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของศิลปะและสถาปัตยกรรมขอมในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

สมัยกรุงศรีอยุธยา พุทธศักราช 2260 จึงปรากฏร่องรอยขึ้นอีกครั้งหนึ่งในพงศาวดารอีสาน ชาวพื้นเมืองกลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า ส่วยหรือกวย ซึ่งอาศัยอยู่แถบเมืองอัตปือแสนแป แคว้นจำปาศักดิ์ ซึ่งขณะนั้นเป็นดินแดนของไทย และเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจับช้างป่ามาเลี้ยงไว้ใช้งาน พวกนั้นอพยพข้ามลำน้ำโขงมาสู่ฝั่งขวา โดยได้แยกย้ายกันไปตั้งชุมชนที่เมืองสิง อ.จอมพระ, บ้านโคกล่าดวน อ.ขุนขันธ์ จ.ศรีสะเกษ, บ้านอ้อจะปะนึ่ง อ.สังขะ และบ้านกุดปะไท อ.ศีขรภูมิ พุทธศตวรรษที่ 24 หรือ ประมาณปีพุทธศักราช 2300 เป็นต้นไป ได้มีกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองในวงศ์วานตระกูลมอญ-ขแมร์ ที่ถูกเรียกว่า กวย ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณริมชลของเทือกเขาพนมดงรัก กลุ่มชนเหล่านี้มีทักษะความสามารถในด้านวิชาคชศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาที่ว่าด้วยการจับช้างให้ตรงตามหลักคชลักษณ์ และด้วยเหตุดังกล่าวนี้เองในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 24 การประทะสังสรรค์กันระหว่างกลุ่มชนในเขตเขมรป่าดงกับชนชั้นนำที่กรุงศรีอยุธยาจึงเกิดขึ้น

² นวพรรณ ภัทรมูล. (2550). *จารึกศิขรภูมิจารึกปราสาทหินบ้านระแงง*. โครงการฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย.

³ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดสุรินทร์. (2563). *ประวัติเมืองสุรินทร์*. ค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2567. ที่มา

<https://www.finearts.go.th/surinmuseum/view/11365-ประวัติเมืองสุรินทร์>

ในปีพุทธศักราช 2303 หัวหน้าชาวภูยกุยที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ได้ช่วยขุนนาง จากราชสำนักคล้องช้างเผือก แดงโรง มาจากกรุงศรีอยุธยากลับไปได้ ต่อมาได้ส่งส่วยของป่าและรับราชการกับราชสำนัก จนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์และยกบ้านที่ปกครองขึ้นเป็นเมืองต่อมา

ราวปีพุทธศักราช 2306 โดยขุนสุรินทร์ภักดี (เชียงปุม) ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มชาวภูยกุย (ส่วย) ได้อพยพผู้คนจากดินแดนทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่เป็นจังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน โดยเลือกพื้นที่บริเวณบ้านคูประทายซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์และมีแหล่งน้ำที่เหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐาน และบริเวณนั้นมีที่ชัยภูมิเหมาะสม มีกำแพงค่ายคูล้อมรอบ 2 ชั้น เมื่อเชียงปุมได้นำไพร่พลมาตั้งถิ่นฐาน และสร้างความเจริญให้แก่พื้นที่ ต่อมาขุนสุรินทร์ภักดี ได้กระทำความดีความชอบเป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยามรินทร์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านคูประทายเป็นเมืองประทาย สมันต์และเลื่อน บรรดาศักดิ์หลวงสุรินทร์ภักดีเป็นพระยาสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์จางวางให้ เป็นเจ้าเมืองปกครอง⁴

พระยาสุรินทร์ภักดีได้พัฒนาเมืองประทายสมันต์ให้เจริญรุ่งเรือง โดยการสร้างกำแพงเมืองและคูเมือง จัดระเบียบการปกครอง ส่งเสริมการเกษตรและการค้า รวมถึงการสร้างวัดและศาสนสถาน การพัฒนาเหล่านี้ทำให้เมืองประทายสมันต์กลายเป็นเมืองสำคัญในภูมิภาค และเป็นรากฐานของจังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน ในสมัยรัตนโกสินทร์ เมืองสุรินทร์ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โปรดเกล้าฯ ให้เมืองในบริเวณนี้หลายเมือง ได้แก่ เมืองประทายสมันต์ เมืองขุขันธ์ และเมืองสังขะ อันเป็นเมืองที่มีความชอบในราชการสงคราม ทำราชการขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ พร้อมกับโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเมืองคูประทายสมัน เป็นเมืองสุรินทร์ ตามชื่อเจ้าเมืองในคราวเดียวกัน ต่อมาเปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดปกครองสืบต่อมาถึงปัจจุบัน ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้มีการปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาค โดยในปีพุทธศักราช 2434 เมืองสุรินทร์ได้รับการยกฐานะเป็นจังหวัดสุรินทร์ มีการจัดระเบียบการปกครองแบบเทศาภิบาล และแต่งตั้งข้าหลวงเทศาภิบาลมาปกครองดูแล ในช่วงรัชกาลที่ 5-7 จังหวัดสุรินทร์ได้รับการพัฒนาในหลายด้าน เช่น การสร้างทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ เชื่อมสุรินทร์กับกรุงเทพฯ ในปีพุทธศักราช 2469 การก่อตั้งโรงเรียนประจำจังหวัด การพัฒนาระบบสาธารณสุข และการปรับปรุงระบบชลประทานเพื่อการเกษตร การพัฒนาเหล่านี้ส่งผลให้จังหวัดสุรินทร์มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม⁵

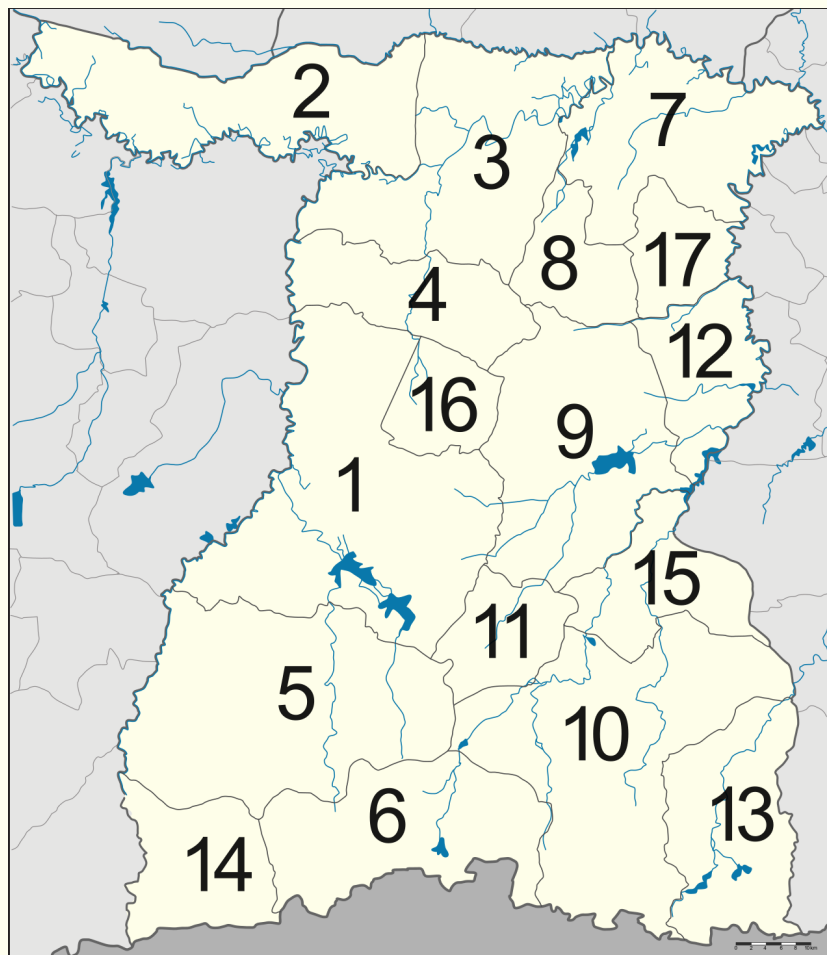
⁴ สำนักงานจังหวัดสุรินทร์. (2564). จังหวัดสุรินทร์.

⁵ อัญญาณ์ ชมดี. (2555). ประวัติศาสตร์การปกครองจังหวัดสุรินทร์. สำนักงานจังหวัดสุรินทร์.

1.2 ลักษณะทางกายภาพ

ภาพที่ 1.1 ภาพแผนที่จังหวัดสุรินทร์แยกตามอำเภอ

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดอุดรธานีชัย ราชอาณาจักรกัมพูชา ⁶

⁶ กองกำลังสุรนารี. (2567). กิจกรรมปั่นเพื่อมิตรภาพสองแผ่นดิน. ค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2567. ที่มา <http://suranareecommand-rta.net/?p=158>.

ตารางที่ 1.1 แสดงประชากร พื้นที่ ความหนาแน่น และรหัสไปรษณีย์ ของจังหวัดสุรินทร์

เลข	อำเภอ	ประชากร (พ.ศ.2560)	พื้นที่ (ตร.กม)	ความ หนาแน่น	รหัสไปรษณีย์
1	อำเภอเมืองสุรินทร์	262,951	1,066.26	236.61	32000
2	อำเภอชุมพลบุรี	71,787	526.256	136.41	32190
3	อำเภอท่าตูม	96,901	714.00	135.70	32120
4	อำเภอจอมพระ	60,337	429.00	140.64	32180
5	อำเภอปราสาท	157,429	908.386	173.30	32140
6	อำเภอกาบเชิง	61,344	576.00	106.50	32210
7	อำเภอรัตนบุรี	94,103	383.812	245.17	32130
8	อำเภอสนม	58,117	354.49	230.68	32160
9	อำเภอศีขรภูมิ	135,909	634.538	214.18	32110
10	อำเภอสังขะ	131,123	1,009.00	129.95	32150
11	อำเภอลำดวน	31,270	343.00	91.10	32220
12	อำเภอสำโรงทาบ	53,086	421.37	125.98	32170
13	อำเภอบัวเขต	41,157	479.00	85.90	32230
14	อำเภอพนมดงรัก	38,013	318.00	119.50	32140
15	อำเภอศรีณรงค์	46,891	410.00	114.36	32150
16	อำเภอเขวาสินรินทร์	35,020	191.135	183.22	32000
17	อำเภอโนนนารายณ์	35,419	219.44	219.44	32130
รวม		1,397,180	8,925.277	171.98	

ในปี พ.ศ. 2564 จังหวัดสุรินทร์แบ่ง การปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 17 อำเภอ 158 ตำบล และ 2,119 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอดังนี้ อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม อำเภอจอมพระ อำเภอปราสาท อำเภอกาบเชิง อำเภอรัตนบุรี อำเภอสนม อำเภอศีขรภูมิ อำเภอสังขะ อำเภอลำดวน อำเภอสำโรงทาบ อำเภอบัวเขต อำเภอพนมดงรัก อำเภอศรีณรงค์ อำเภอเขวาสินรินทร์ และอำเภอโนนนารายณ์ การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมือง เทศบาล

ตำบล 27 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 144 แห่ง ประชากรทั้งสิ้น 1,376,230 คน เป็นชาย 684,354 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 49.7 ของ ประชากรทั้งหมด เป็นหญิง 691,876 คน คิดเป็น ร้อยละ 50.3 ของประชากรทั้งหมด โดยอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 90,881 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 นอก เขตเทศบาล 1,285,349 คน คิดเป็นร้อยละ 93.4 ความหนาแน่นประชากร 158.8 คนต่อตาราง กิโลเมตร

จังหวัดสุรินทร์ตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช มีลักษณะภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบสลับสันดอนลาดต่ำ จากทิศใต้ไปทางทิศเหนือสู่ม่น้ำมูล สภาพภูมิประเทศแบ่งออกได้เป็น 3 เขต ดังนี้ เขตตอนเหนือของ จังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ (อำเภอจอมพระ อำเภอสนม) และที่ราบลุ่ม (อำเภอชุมพลบุรี อำเภอกำแพงแสน อำเภอรัตนบุรี และอำเภอโนนนารายณ์) พื้นที่ทางตอนเหนือ จะมีป่าโปร่งและ ทุ่งใหญ่อยู่เป็นบาง ตอน ซึ่งอยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลในเขตของ “ทุ่งกุลาร้องไห้”พื้นที่จะต่ำมาก ในเขตอำเภอกำแพงแสน และ อำเภอชุมพลบุรี ทำให้มีน้ำท่วมในฤดูฝน เขตตอนกลางของจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม แต่มีพื้นที่ บางส่วนเป็นที่ดอนสลับที่ลุ่มตอนลาด เช่นเดียวกัน (อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ อำเภอสี่ขร ภูมิ อำเภอสำโรงทาบ อำเภอลำตวน และอำเภอศรีณรงค์) แต่ไม่มากเท่าทางตอนใต้ของจังหวัด เขตตอน ใต้ของจังหวัด สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูง มีภูเขาสลับซับซ้อนหลายลูกมีป่าทึบสลับป่า เบญจพรรณตาม บริเวณแนวชายแดน (อำเภอบัวเชด อำเภอสังขะ อำเภอกาบเชิง และอำเภอพนมดงรัก)ที่ติดต่อกับ ประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ถัดจากบริเวณภูเขาลงมา จะเป็นบริเวณที่ราบสูงลุ่มๆ ดอนๆ ลาดเทมี ลักษณะเป็นลูกคลื่นตอนลาดมาก (ด้านทิศเหนือของอำเภอปราสาท และอำเภอสังขะ) และจะค่อย ๆ ลาดเทไปทางตอนกลาง และตอนเหนือของจังหวัด

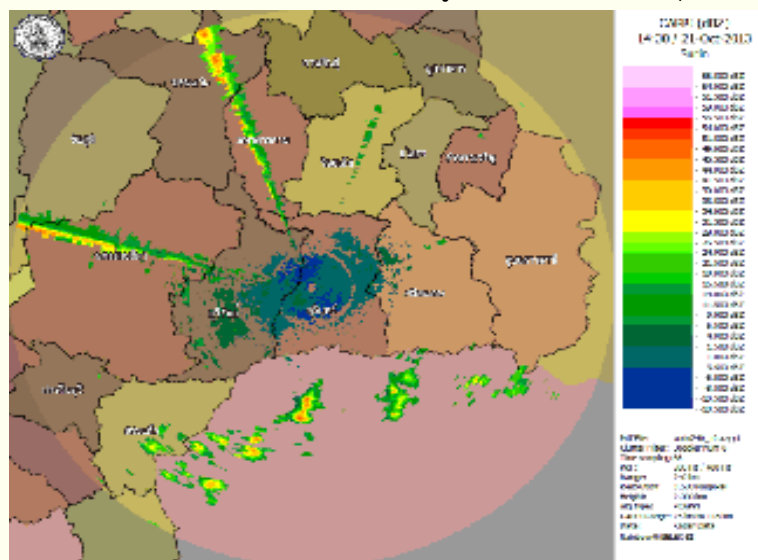
ที่ตั้งจังหวัดสุรินทร์ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเส้นแวงที่ 103 และ 105 องศาตะวันออก เส้นรุ้งที่ 15 และ 16 องศาเหนือ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ทางรถยนต์ประมาณ 450 กิโลเมตร ทางรถไฟ 420 กิโลเมตร อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ ชัยภูมิ และสุรินทร์ ขนาดพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ มีเนื้อที่ประมาณ 8,666.79 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,416,743.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.58 ของพื้นที่ทั้งประเทศ หรือร้อยละ 4.80 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศ โดยทั่วไปเป็นแบบทุ่งหญ้าสะวันนา คือ ฤดูฝนแตกต่างจากฤดูแล้งอย่างเห็นได้ชัด คล้ายคลึงกันกับทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยในฤดูฝนจะมีฝนตกหนักช่วงเดือนมิถุนายน-ตุลาคม ซึ่งในปี 2564 มีฝนตกโดยเฉลี่ยประมาณ 131 วัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 14 วัน ปริมาณน้ำฝนวัดได้ 1,527.1 มิลลิเมตร เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ปริมาณ 135.9 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 33.1 องศาเซลเซียส ลดลงจากปี 2563 ที่มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 33.9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 22.8 องศาเซลเซียสเพิ่มขึ้นจากปี 2563 ที่มีอุณหภูมิ 21.7 องศาเซลเซียส

ภาพที่ 1.2 ลักษณะอากาศ ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 1.2 แสดงสถิติวันที่ฝนตก ปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิ ณ สถานีอุตุนิยมวิทยา จังหวัดสุรินทร์ พ.ศ.2563 - 2564

ปี พ.ศ.	จำนวนวันที่ฝนตก	ปริมาณน้ำฝน (มิลลิเมตร)	อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด (องศาเซลเซียส)	อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด (องศาเซลเซียส)
2563	117	1,391.2	33.9	21.7
2564	131	1,527.1	33.1	22.8
อัตราการเปลี่ยนแปลง	1.2	13.9	0.3	0.2

1.4 การบริหารราชการแผ่นดิน

ภาพที่ 1.3 สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

การบริหารราชการแผ่นดิน จังหวัดสุรินทร์ มีส่วนราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของจังหวัด จำนวน 327 หน่วยงานแยกเป็น

ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง	จำนวน 88 หน่วยงาน
ส่วนราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัด	จำนวน 34 หน่วยงาน
ส่วนราชการส่วนท้องถิ่น	จำนวน 173 หน่วยงาน
หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	จำนวน 14 หน่วยงาน
หน่วยงานพิเศษ	จำนวน 15 หน่วยงาน
หน่วยงานในกำกับกระทรวงการคลัง	จำนวน 1 หน่วยงาน
หน่วยงานในกำกับกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน 2 หน่วยงาน

ตารางที่ 1.3 แสดงจำนวนเขตการปกครองในจังหวัดสุรินทร์

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม)		ที่ว่าการ อำเภอ ห่างจาก ศาลากลาง จังหวัด	จำนวน				
	จำนวน	ร้อยละ		ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	อบต.	ชุมชน
เมืองสุรินทร์	1,066.26	11.13	-	20	290	2	20	32
ชุมพลบุรี	526.256	11.19	28	18	241	3	17	-
ท่าตูม	714.00	12.42	47	12	187	1	12	9
จอมพระ	429.00	6.91	34	15	228	2	14	-
ปราสาท	908.386	2.50	70	12	162	1	12	-
กาบเชิง	576.00	7.92	52	10	165	2	9	-
รัตนบุรี	383.812	4.62	54	10	100	2	9	-
สนม	354.49	6.40	91	9	124	5	5	-
ศีขรภูมิ	634.538	3.87	26	9	105	3	7	-
สังขะ	1,009.00	2.50	51	7	79	2	6	-
ลำดวน	343.00	5.90	70	6	68	1	6	-
สำโรงทาบ	421.37	3.71	26	5	51	1	5	-
บัวเชด	479.00	7.07	58	6	86	2	4	-
พนมดงรัก	318.00	5.05	64	7	64	-	5	-
ศรีณรงค์	410.00	3.91	78	4	55	-	4	-
เขวาสินรินทร์	191.135	2.47	14	5	55	1	4	-
โนนนารายณ์	219.44	2.45	72	5	68	-	5	-
รวม	8,925.27	100.00		158	2,128	28	144	41

1.5 ประเพณี วัฒนธรรม และข้อมูลชาติพันธุ์

จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานจังหวัดหนึ่ง จากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ สันนิษฐานได้ว่าเป็นพื้นที่ที่เคยมีการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์เมื่อประมาณ 2,500 ปีล่วงมาแล้วในสมัยที่พวกขอมเรืองอำนาจอยู่ในบริเวณนี้ เมื่อขอมเสื่อมอำนาจลง เมืองสุรินทร์ได้ถูกทิ้งร้าง จนกลายเป็นป่าอยู่ยาวนานจนกระทั่งถึง พ.ศ. 2306 หลวงสุรินทร์ภักดี (เซียงปุม) ซึ่งเดิมเป็นหัวหน้าหมู่บ้านเมืองที่ ได้ขอให้เจ้าเมืองพิมายกราบบังคมทูลขอพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จากพระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยามรินทร์ ย้ายหมู่บ้านจากบ้านเมืองที่มาตั้งอยู่ที่บริเวณบ้านคูประทาย บริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองสุรินทร์ในปัจจุบันนี้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นบริเวณที่มีชัยภูมิเหมาะสม มีกำแพงค่ายคูน้ำล้อมรอบ 2 ชั้น มีน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพและอยู่อาศัย ต่อมาหลวงสุรินทร์ภักดีได้กระทำความดีความชอบเป็นที่โปรดปราน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อพยพบ้านคูประทายเป็น “เมืองประทายสมันต์” และเลื่อนบรรดาศักดิ์ หลวงสุรินทร์ภักดี เป็น “พระสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์จางวาง” ให้เป็นเจ้าเมืองปกครอง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 1 (พ.ศ. 2329) พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อ “เมืองประทายสมันต์” เป็น “เมืองสุรินทร์” ตามสร้อยบรรดาศักดิ์ ของเจ้าเมือง เมืองสุรินทร์มีเจ้าเมืองปกครองสืบเชื้อสายกันมารวม 11 คน จนถึง พ.ศ. 2451 ได้มีการ ปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดินเป็นแบบเทศาภิบาล ส่วนกลางจึงได้แต่งตั้งพระกรุงศรีบุรีรักษ์ (สุข สุมานนท์) มาดำรงตำแหน่งข้าหลวงประจำจังหวัดหรือ ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นคนแรกของเมืองสุรินทร์

ภาพที่ 1.4 มหัศจรรย์งานช้างจังหวัดสุรินทร์

จากสภาพภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์การก่อตั้งจังหวัดสุรินทร์ทำให้ชุมชนพื้นเมืองในจังหวัดสุรินทร์ประกอบด้วย 3 ชชาติพันธุ์ ได้แก่ เขมร ลาว และกวยหรือส่วย (เป็นผู้ที่มีความสามารถในการจับช้างป่ามาเลี้ยงไว้ใช้งาน) ก่อให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างกลมกลืนและลงตัวโดยประชากรส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม มีการทำนาข้าว ทำสวน และเพาะปลูกพืชไร่ชนิดต่าง ๆ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด ยางพารา อาชีพสำคัญรองลงมา คือ การเลี้ยงไหมปี 2564 จังหวัดสุรินทร์ มีจำนวนวัด จำนวน 525 แห่ง สำนักสงฆ์ จำนวน 459 แห่งโบสถ์คริสต์ 29 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง มีจำนวนพระภิกษุ 7763 รูป สามเณร 721 รูป

1.6 ด้านเศรษฐกิจ

ภาวะเศรษฐกิจไทย ประจำปี พ.ศ. 2563 ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย วิเคราะห์ไว้ว่า ในภาพรวมเศรษฐกิจโลกปี 2563 หดตัวจากปีก่อน โดยหลายประเทศทั่วโลกเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 และออกมาตรการควบคุมการระบาดที่เข้มงวด ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจหยุดชะงักในหลายภาคส่วน ทั้งการท่องเที่ยว การค้าระหว่างประเทศ และการใช้จ่ายภายในประเทศ แม้จะได้รับแรงสนับสนุนจากมาตรการเยียวยาและการกระตุ้นเศรษฐกิจจากภาครัฐ รวมทั้ง นโยบายการเงินที่ผ่อนคลายในหลายประเทศในระยะต่อไป คาดว่าเศรษฐกิจโลกจะทยอยฟื้นตัวจากการบริโภคในประเทศ และการส่งออกสินค้า แต่ยังคงติดตามความเสี่ยงจาก (1) การแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่อาจกลับมารุนแรงและทำให้หลายประเทศต้องใช้มาตรการควบคุมการแพร่ระบาดที่เข้มงวด (2) การกระจายและประสิทธิผลของวัคซีนโควิด 19 และ (3)

ภาพที่ 1.5 แหล่งเศรษฐกิจตลาดสดเทศบาลเมืองสุรินทร์

ทิศทางนโยบายด้านต่างประเทศของสหรัฐฯ ภายหลังจากเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่ซึ่งอาจกระทบต่อบรรยากาศการค้าโลกสำหรับเศรษฐกิจไทยปี 2563 หดตัวร้อยละ 6.1 จากปีก่อน โดยเป็นการหดตัวในอัตราที่สูงใกล้เคียงกับช่วงวิกฤตต้มยำกุ้ง เป็นผลจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 และมาตรการควบคุมการระบาดของภาครัฐ ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายภาคส่วนหยุดชะงัก โดยภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบรุนแรงจากมาตรการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติจึงหดตัวสูงในทุกสัญชาติ แม้ภาครัฐจะอนุญาตให้นักท่องเที่ยวประเภทพิเศษ (Special Tourists Visa : STV) เดินทางเข้าประเทศได้ตั้งแต่ เดือนตุลาคมเป็นต้นมา ขณะเดียวกัน ภาคการส่งออกสินค้าหดตัวสูงขึ้นจากปีก่อนในหลายหมวดตามอุปสงค์ ของประเทศคู่ค้าที่อ่อนแอลง อย่างไรก็ตาม การส่งออกสินค้าบางหมวด อาทิ หมวดอาหารและถั่วมีอย่างทาง การแพทย์ ยังขยายตัวได้ตามความต้องการที่เพิ่มขึ้น ในช่วงที่การแพร่ระบาดของโควิด 19 มีอย่างต่อเนื่องในหลายประเทศอุปสงค์ต่างประเทศที่หดตัวสูงส่งผลต่อเนื่องมายังอุปสงค์ในประเทศผ่านการจ้างงานและรายได้ของครัวเรือนที่ลดลงมาก ประกอบกับความเชื่อมั่นของครัวเรือนที่อ่อนแอ ส่งผลให้การบริโภคภาคเอกชนหดตัว โดยกำลังซื้อบางส่วนได้รับแรงพยุงจากเงินเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์โควิด 19 และมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ ทั้งนี้ แม้การบริโภคจะฟื้นตัวได้ในช่วงครึ่งหลังของปี

หลังจากการแพร่ระบาดคลี่คลาย แต่การฟื้นตัวยังเปราะบางและมีความแตกต่างกันตามกลุ่มรายได้และพื้นที่ ด้านการลงทุนภาคเอกชนหดตัวตามอุปสงค์ทั้งในและต่างประเทศที่อ่อนแอ ทำให้กำลังการผลิตส่วนเกินเหลืออยู่มาก ผู้ประกอบการจึงชะลอการลงทุนออกไป อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายภาครัฐขยายตัวสูงขึ้นจากปีก่อน และมีบทบาทสำคัญในการช่วย รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดสุรินทร์ ประจำปี 2565 พยุงเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภายหลังจากประกาศใช้ พ.ร.บ. งบประมาณปี 2563 และการออกพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงิน เพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 ในปี 2564 คาดว่าเศรษฐกิจไทยจะฟื้นตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตามการส่งออกสินค้าที่มี แนวโน้มปรับตัวดีขึ้นตามทิศทางเศรษฐกิจประเทศคู่ค้า และการใช้จ่ายภายในประเทศที่มีแนวโน้มทยอยฟื้นตัวแต่อาจชะลอลงบ้างในช่วงไตรมาสแรกของปีจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ระลอกใหม่ในประเทศ อย่างไรก็ตาม ยังต้องติดตามความเสี่ยงสำคัญที่จะกระทบต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทย ได้แก่ (1) สถานการณ์การแพร่ระบาดระลอกใหม่และความเข้มงวดของมาตรการควบคุมการระบาดในไทย ซึ่งกระทบกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นสำคัญ และ (2) การกระจายและประสิทธิผลของวัคซีนป้องกันโควิด 19 ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยว รวมถึงพัฒนาการของตลาดแรงงานไทย

ในระยะถัดไปภาวะเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปี 2563 เศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือปี 2563 หดตัวจากปีก่อน จากผลของการแพร่ระบาดของ โควิด 19 ในช่วงต้นไตรมาส 2 ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายภาคส่วนหยุดชะงักชั่วคราว โดยการอุปโภค บริโภค ภาคเอกชนหดตัวสูง ตามการใช้จ่ายในทุกหมวดจากกำลังซื้อที่อ่อนแอจากรายได้ที่ลดลง และผลของมาตรการ การควบคุมการระบาดโรคโควิด 19

โดยรายได้เกษตรกรหดตัว ตามผลผลิตอ้อยโรงงานและมันสำปะหลังที่ลดลงเป็นสำคัญ การผลิตภาคอุตสาหกรรมและการลงทุนภาคเอกชนหดตัว ตามอุปสงค์ทั้งในและต่างประเทศที่อ่อนแอ ขณะที่การใช้จ่ายภาครัฐขยายตัวทั้งรายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุน ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการประกาศใช้ พ.ร.บ. งบประมาณที่ล่าช้าในปีก่อน อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจเริ่มทยอยปรับตัวดีขึ้นในช่วงครึ่งปีหลัง จากการผ่อนคลายมาตรการและมาตรการกระตุ้นภาครัฐ เสถียรภาพเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อทั่วไปติดลบ จากหมวดพลังงานที่หดตัว ตามราคาน้ำมันขายปลีกในประเทศที่ลดลงตามราคาตลาดโลก ค่ากระแสไฟฟ้าและน้ำประปาที่ลดลงตามมาตรการบรรเทาค่าครองชีพ และราคาอาหารสดที่ชะลอลง ด้านอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ที่หดตัวการบริโภคภาคเอกชนหดตัวสูง ตามการใช้จ่ายในทุกหมวด จากกำลังซื้อที่อ่อนแอ จากรายได้ที่ทั้ง ในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรที่ลดลง และผลของมาตรการควบคุมการระบาดโรค โควิด 19 เช่นเดียวกับ ภาคบริการด้านการท่องเที่ยวที่หดตัว ทั้งจำนวนผู้เยี่ยมเยือน และรายได้สาขาโรงแรมและภัตตาคาร จากการแพร่ระบาดของโควิด 19 เป็นสำคัญ การลงทุนภาคเอกชนภาพรวมหดตัว จากอุปสงค์ทั้งในและต่างประเทศที่อ่อนแอ โดยการลงทุน หมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์หดตัวสูง ตามการผลิตเพื่อการส่งออก และยอดจดทะเบียนรถยนต์เพื่อการพาณิชย์ที่หดตัว ขณะที่การลงทุนก่อสร้างหดตัวน้อยลง ตามการก่อสร้างที่อยู่อาศัยที่ปรับตัวดีขึ้นบ้าง การใช้จ่ายภาครัฐกลับมาขยายตัวทั้งรายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุน

ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการประกาศใช้ พ.ร.บ. งบประมาณที่ล่าช้าในปีก่อน โดยรายจ่ายลงทุนขยายตัวในหมวดที่ดินและสิ่งก่อสร้างของกรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท กรมชลประทาน และหมวดเงินอุดหนุนเฉพาะกิจของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และรายจ่ายประจำขยายตัวจากเงินอุดหนุนทั่วไปขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลจากการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นมูลค่าการค้าผ่านด่านศุลกากร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขยายตัวต่อเนื่อง ทั้งการส่งออกและนำเข้าจากจีนโดยผ่านด่านศุลกากรมุกดาหารเป็นสำคัญ โดยการส่งออกขยายตัวในหมวดชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ประเภท Cloud Storage ตามความต้องการใช้ที่เพิ่มสูงขึ้น และส่วนหนึ่งจากการเปลี่ยนรูปแบบ รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดสุรินทร์ ประจำปี 2565 การขนส่งผ่านด่านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้น จากปัญหาการขาดแคลนตู้คอนเทนเนอร์และการปรับ ขึ้นค่าระวางเรือจากสถานการณ์ COVID - 19

ด้านการนำเข้าขยายตัวในหมวดโทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์ โดยเฉพาะอุปกรณ์เครือข่าย 5G ภาคการเงินมีส่วนช่วยสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจ โดยสินเชื่อคงค้างขยายตัวสูงขึ้น จากปีก่อน

โดยเฉพาะเงินฝากออมทรัพย์ ตามความต้องการรักษาสภาพคล่องของภาคธุรกิจและประชาชน รวมถึงมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ ขณะที่เงินฝากประจำลดลง ตามสภาพคล่องของสถาบันการเงินที่อยู่ในระดับสูง ด้านสินเชื่อคงค้างขยายตัวใกล้เคียงกับปีก่อน ตามสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจจากมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้ มาตรการสินเชื่อช่วยเหลือ SMEs และการขยายระยะเวลาชำระหนี้ ส่วนสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ชะลอตัวตามภาวะเศรษฐกิจที่หดตัว ในปี 2564 เศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มชะลอตัวต่อเนื่อง จากสถานการณ์การระบาด COVID - 19 ระลอกสาม ที่จำนวนผู้ติดเชื้อยังอยู่ในระดับสูง โดยการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนหดตัวต่อเนื่อง ทั้งการใช้จ่ายในหมวดสินค้าในชีวิตประจำวันและหมวดบริการ จากกำลังซื้อที่อ่อนแอ และรายได้เกษตรกรที่ลดลง

ด้านการใช้จ่ายภาครัฐชะลอตัว จากการก่อสร้างเป็นสำคัญ ตามอุปสงค์ในประเทศที่อ่อนแอและการผลิตภาคอุตสาหกรรมชะลอตัว จากการผลิตสิ่งทอที่เร่งไปมากในเดือนก่อน อย่างไรก็ตาม การผลิตเพื่อส่งออกในสินค้าชนิดอื่นยังขยายตัวได้ต่อเนื่อง โครงสร้างการกระจายรายได้จากการผลิตรายภาคพิจารณาจากสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปีต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในปี 2563 พบว่าภาคที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปีต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันตก โดยมีสัดส่วนร้อยละ 10.2 ร้อยละ 7.8 ร้อยละ 5.4 และร้อยละ 3.6 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.4 ร้อยละ 7.7 ร้อยละ 5.2 ร้อยละ 3.5 ในปี 2562 ตามลำดับ สำหรับภาคที่มีสัดส่วนลดลง ได้แก่ ภาคตะวันออก และภาคใต้ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 17.2 และร้อยละ 8.2 ลดจากร้อยละ 18.0 และร้อยละ 8.6 ในปี 2562 ตามลำดับ ส่วนเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีสัดส่วนร้อยละ 47.6 เท่ากับปี 2562

บทที่ 2

ผลการวิเคราะห์บริบทแวดล้อมของพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 2.1 ตารางวิเคราะห์บริบทแวดล้อมของพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

Points	STEEPI Analysis					
	S	T	E	E	P	I
Pain point	ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม	การเข้าถึงเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตที่จำกัดในบางพื้นที่	การพึ่งพาภาคเกษตรกรรมมากเกินไปและรายได้ของประชาชนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ	ภัยแล้งและการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ชนบทในช่วงฤดูแล้ง	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ	ระบบขนส่งสาธารณะระหว่างเมืองและชนบทยังไม่มีประสิทธิภาพ
Gain Point	วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์	มีสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพในการพัฒนาเทคโนโลยี	มีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง เช่น ผ้าไหม และข้าวหอมมะลิ เป็นต้น	มีแหล่งน้ำธรรมชาติและอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่	องค์กรภาคประชาชนที่มีความเข้มแข็งและมีบทบาทสำคัญ	โครงสร้างเครือข่ายถนนที่ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด
Potential solution	พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบยั่งยืน	จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ดิจิทัลในชุมชนต่างๆ ทั่วจังหวัด โดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษา	พัฒนาเกษตรแปรรูปและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP	พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม	พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะแบบบูรณาการ

2.1 S: Social (สังคม)

จังหวัดสุรินทร์กำลังเผชิญปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่รุนแรง โดยในปี 2564 มีสัดส่วนคนจนสูงถึง 35.3% ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและโอกาสในการพัฒนาตนเองของประชาชนที่มีรายได้น้อย อย่างไรก็ตาม จังหวัดสุรินทร์ มีจุดเด่นในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ เช่น วัฒนธรรมการเลี้ยงช้างและการทอผ้าไหมที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศ และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน สามารถเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำได้ โดยการจัดทัวร์ชมหมู่บ้านช้าง สาธิตการทอผ้าไหม และการชิมอาหารพื้นเมือง จะช่วยเพิ่มรายได้และสร้างงานให้กับชุมชน พร้อมทั้งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึงในระยะยาว⁷

2.2 T: Technology (เทคโนโลยี)

จังหวัดสุรินทร์กำลังเผชิญกับปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตที่จำกัด ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาในยุคดิจิทัล โดยมีครัวเรือนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพียง 67.8% ในปี 2564 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะดิจิทัลของประชาชน โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเรียนการสอนออนไลน์ อย่างไรก็ตาม ในด้านการศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม การแก้ไขปัญหาควรสร้างศูนย์การเรียนรู้ดิจิทัลในชุมชนร่วมกับสถาบันการศึกษา เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย พร้อมจัดอบรมทักษะดิจิทัลให้กับประชาชนทุกวัย ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างทางดิจิทัลและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนในจังหวัดสุรินทร์⁸

⁷ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

⁸ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). รายงานผลการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

2.3 E: Economy (เศรษฐกิจของเมือง)

จังหวัดสุรินทร์กำลังเผชิญปัญหาทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เนื่องจากพึ่งพาภาคเกษตรกรรมมากเกินไปและมีรายได้ของประชาชนต่ำ โดย GDP ต่อหัวในปี 2562 อยู่ที่เพียง 81,975 บาท ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ความเสี่ยงจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวและการขาดการแปรรูปผลผลิตทำให้รายได้ของเกษตรกรอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้เกิดปัญหาความยากจนและการย้ายถิ่นของแรงงาน อย่างไรก็ตาม จังหวัดสุรินทร์มีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง เช่น ผ้าไหมสุรินทร์ เครื่องเงิน และอาหารพื้นเมืองที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นสินค้า OTOP การแก้ไขปัญหาควรมุ่งเน้นการพัฒนาเกษตรแปรรูปและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP โดยสนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนไปสู่การเกษตรผสมผสานและเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการพัฒนาการตลาดและแบรนด์ของผลิตภัณฑ์ OTOP โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตและสร้างรายได้ที่สูงขึ้นให้กับประชาชนในจังหวัดสุรินทร์⁹

2.4 E: Environment (สิ่งแวดล้อมของเมือง)

จังหวัดสุรินทร์ประสบปัญหาภัยแล้งและการขาดแคลนน้ำที่มีผลกระทบต่อภาคการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชน ทำให้ผลผลิตลดลงและคุณภาพชีวิตของประชาชนเสื่อมโทรม¹⁰ แม้ว่าจะมีมาตรการจากหน่วยงานต่างๆ เช่น การขุดเจาะบ่อบาดาลและการสร้างฝาย แต่ปัญหายังคงมีอยู่เนื่องจากการขาดการบูรณาการการบริหารจัดการน้ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการขยายตัวของพื้นที่เกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม จังหวัดสุรินทร์มีศักยภาพในการพัฒนาพลังงานทดแทน¹¹ โดยเฉพาะพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งยังไม่ได้มีการพัฒนาที่เพียงพอเนื่องจากขาดนโยบายสนับสนุนและความรู้ความเข้าใจของประชาชน การฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ การสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อดูแลรักษาป่า รวมถึงการบูรณาการการบริหารจัดการน้ำผ่านการตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำระดับจังหวัด เป็นแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหาี้ โดยควรใช้เทคโนโลยีในการวางแผนการจัดสรรน้ำและสร้างความตระหนักในประชาชน

⁹ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพันธุ์. (2562). รายงานผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ พ.ศ. 2562.

กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพันธุ์.

¹⁰ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสุรินทร์. (2565). รายงานสถานการณ์ภัยแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ปี 2565. สุรินทร์:

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสุรินทร์.

¹¹ กระทรวงพลังงาน. (2561). แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2561 - 2580 (AEDP2018). กรุงเทพฯ:

กระทรวงพลังงาน.

เกี่ยวกับการใช้น้ำอย่างมีคุณค่า ทั้งนี้ การดำเนินการต้องมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความมั่นคงด้านน้ำในระยะยาว¹²

2.5 P: Politics and Governance (การเมืองและการบริหารเมือง)

จังหวัดสุรินทร์ประสบปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่อยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะสะท้อนจากอัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งที่เพียง 60.82% ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ปี 2563 ปัญหานี้เกิดจากความไม่เชื่อมั่น ความไม่สนใจ และการขาดความรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองท้องถิ่น ซึ่งอาจส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน อย่างไรก็ตาม จังหวัดสุรินทร์มีองค์กรภาคประชาสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์วัฒนธรรม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นจึงควรเริ่มจากการจัดเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและสร้างโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของตนเอง นอกจากนี้ ควรสนับสนุนโครงการพัฒนาชุมชนที่มาจากความต้องการของประชาชนโดยตรง และตั้งสภาประชาชนระดับจังหวัดเพื่อเป็นกลไกสื่อสารระหว่างประชาชนและหน่วยงานรัฐ การดำเนินการเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบในการพัฒนาท้องถิ่น ส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้นและการพัฒนาจังหวัดสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนมากขึ้น¹³

¹² สำนักงานสถิติจังหวัดสุรินทร์. (2562). สถานการณ์ลุ่มน้ำและทรัพยากรน้ำจังหวัดสุรินทร์ ปี 2562. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา <https://surin.nso.go.th/images/Doc/14/2v22563.pdf>

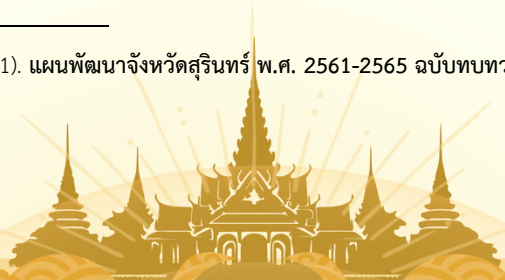
¹³ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2563). รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

2.6 I:Infrastructure (โครงสร้างพื้นฐานของเมือง)

จังหวัดสุรินทร์ประสบปัญหาระบบขนส่งสาธารณะระหว่างเมืองและชนบทที่ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลมีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการของรัฐและเกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม ในขณะที่จังหวัดมีจุดแข็งที่โครงข่ายถนนที่ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ ซึ่งสามารถพัฒนาต่อยอดเพื่อปรับปรุงระบบขนส่งได้ ดังนั้น ควรมีการพัฒนาาระบบขนส่งสาธารณะแบบบูรณาการ โดยจัดทำแผนพัฒนาระบบขนส่งมวลชนที่เชื่อมโยงเมืองหลักและชุมชนในชนบท รวมถึงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ เช่น แอปพลิเคชันเรียกรถโดยสารในพื้นที่ชนบท และพัฒนาระบบขนส่งแบบผสมผสานที่เชื่อมโยงรูปแบบต่างๆ เพื่อให้การเดินทางจากชนบทสู่เมืองมีความสะดวกและต่อเนื่อง การดำเนินการเหล่านี้จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการของรัฐ และส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดโดยรวม¹⁴

¹⁴ สำนักงานจังหวัดสุรินทร์. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2561-2565 ฉบับทบทวน. สุรินทร์: สำนักงานจังหวัดสุรินทร์.

บทที่ 3

ฐานข้อมูลยุทธศาสตร์ A-O-I ของพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

การวิเคราะห์ A-O-I (Area Partnership, Organizational Partnership, Individual Partnership) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

3.1 Area Partnership (A: เครือข่ายความร่วมมือระดับองค์กร หรือพื้นที่พันธมิตร)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ได้สร้างความร่วมมืออย่างมีระบบกับหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในระดับท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม การสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์นั้นมีความสำคัญในแง่ของการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยมีหน้าที่ในการจัดการฝึกอบรมและสร้างความรู้ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น การพัฒนาความรู้และทักษะเหล่านี้มีส่วนช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตน ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจในกระบวนการปกครอง¹⁵

เทศบาลเมืองสุรินทร์มีบทบาทสำคัญในการให้บริการสาธารณะที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีการจัดการบริการพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การจัดการขยะ การประปา และการบริการด้านสุขภาพ การวางผังเมืองและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลมีเป้าหมายเพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ในการนี้ เทศบาลยังมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีเสวนาและการมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบาย ซึ่งเป็นการสร้างสัมพันธที่ดีกับชุมชนและช่วยให้ประชาชนมีเสียงในการบริหารงานท้องถิ่น¹⁶

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ได้มีบทบาทในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และทักษะที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่น โดยมหาวิทยาลัยมีการดำเนินโครงการบริการชุมชนที่เน้นการส่งเสริมความรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น การจัดสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการวิจัยที่ตอบโจทย์ปัญหาท้องถิ่น การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน และยังช่วยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ

¹⁵ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์. (2567). แผนปฏิบัติการดิจิทัล องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ พ.ศ.2567-2571. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา https://surinpao.go.th/datacenter/Digital_Action_Plan_SurinPAO_67-71.pdf.

¹⁶ เทศบาลนครสุรินทร์. (2551). บทบาทหน้าที่สำนักปลัดเทศบาล. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา <https://www.mosurin.go.th/duty>

ชุมชน โดยเฉพาะในด้านการศึกษาวิจัยและการสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม¹⁷

ตาราง 3.1 Area Partnership (A: เครือข่ายความร่วมมือระดับองค์กร หรือพื้นที่พันธมิตร)

ประเด็น	ชื่อ	ที่ตั้ง/ที่ตั้งหลัก	ความเชี่ยวชาญ/ทรัพยากรที่โดดเด่น	ประโยชน์/บทบาทสำคัญต่อพื้นที่
Area Partnership	1: สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ 2: เทศบาลเมืองสุรินทร์ 3: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	1: 109 หมู่ 10 ถนนแจ้งสนิท ตำบลเมืองเหนือ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000 2: 222 ถนนนางรอง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000 3: 123 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลเมืองสุรินทร์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000	1: การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการปกครองและจัดการฝึกอบรมรวมถึงให้ความรู้ด้านการปกครองท้องถิ่น 2: การให้บริการสาธารณะ เช่น การจัดการขยะ น้ำประปา และสาธารณสุข รวมถึงการวางผังเมืองและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 3: การศึกษาและวิจัยในด้านการเกษตรและสังคมศาสตร์ พร้อมทั้งโครงการบริการชุมชนและการพัฒนาท้องถิ่น	1: ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจที่มีผลต่อชุมชน ส่งผลให้คุณภาพการบริหารงานของหน่วยงานท้องถิ่นดีขึ้นและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 2: ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนในเขตเมือง 3: ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสามารถทำงานในท้องถิ่นได้และสนับสนุนการพัฒนาชุมชนผ่านการวิจัยและโครงการต่าง ๆ ที่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน

¹⁷ นิติตร เจริญยิ่ง, ชัยยันธ์ ผมพันธ์, เบลญญาภาภัก ไทศาลเกียรติ์ปทุม, นิชกานต์ ทันวัน, ภัทธิยา เกษฎา, ญัฐปภัสร ฉลาดมาก. รายงานผลการดำเนินการด้านนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563.

กองบริหารงานบุคคลมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา

<https://www.srru.ac.th/personnel/storage/upload/results/รายงานการดำเนินการ63.pdf>.

3.2 Organizational Partnership (O: องค์การภาคีประเภทต่าง ๆ)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ได้พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมในระดับจังหวัด โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือกับสมาคมการค้าและอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทในการส่งเสริมการค้าขายและการลงทุนในพื้นที่สมาคมดังกล่าวมีการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การสัมมนาและการจัดนิทรรศการเพื่อให้ผู้ประกอบการได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ การสนับสนุนในรูปแบบการให้คำปรึกษาและการฝึกอบรมแก่ผู้ประกอบการท้องถิ่นนั้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดและการสร้างแบรนด์ที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน¹⁸

นอกจากนี้ หน่วยงานพัฒนาที่ดินจังหวัดสุรินทร์มีบทบาทสำคัญในการจัดการที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาแนวทางการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน หน่วยงานนี้ได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น การฝึกอบรมเกษตรกรในด้านการใช้เทคโนโลยีการเกษตรและการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มผลผลิตและลดความเสี่ยงจากการผลิต นอกจากนี้ การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและแนวทางการปรับตัวให้กับเกษตรกรถือเป็นการตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบทของการเกษตรสมัยใหม่¹⁹

สหกรณ์การเกษตรจังหวัดสุรินทร์มีบทบาทในการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยการจัดการให้บริการทางการเงินและการจัดหาสินค้าแก่สมาชิก ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนาผลผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรนั้นช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งมีผลต่อการปรับปรุงเทคนิคการผลิตและการเพิ่มมูลค่าผลผลิต การสนับสนุนทางการเงินจากสหกรณ์ยังช่วยให้เกษตรกรสามารถลงทุนในเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่ทันสมัย ซึ่งเป็นการส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ในระยะยาว²⁰

¹⁸ กลุ่มนโยบายและแผนงาน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์. (2564). แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์.

¹⁹ สถานีพัฒนาที่ดินสุรินทร์ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3 กรมพัฒนาที่ดิน. (2567). แผน/ผล การปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

²⁰ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสุรินทร์. (2567). แผนปฏิบัติงานและงบประมาณรายจ่ายปีงบประมาณ พ.ศ.2567. แผนงานบุคลากรภาครัฐ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน. กองแผนงาน กรมส่งเสริมสหกรณ์.

ตาราง 3.2 Organizational Partnership (O: องค์การภาคีประเภทต่าง ๆ)

ประเด็น	ชื่อ	ที่ตั้ง/ที่ตั้งหลัก	ความเชี่ยวชาญ/ ทรัพยากรที่โดดเด่น	ประโยชน์/บทบาท สำคัญต่อพื้นที่
Organizational Partnership	1: สมาคมการค้า และอุตสาหกรรม จังหวัดสุรินทร์ 2: หน่วยงานพัฒนา ที่ดินจังหวัดสุรินทร์ 3: สหกรณ์ การเกษตรจังหวัด สุรินทร์	1: 45 หมู่ 2 ตำบล รอบเมือง อำเภอ เมืองสุรินทร์ จังหวัด สุรินทร์ 32000 2: 12 หมู่ 4 ตำบล เมือง อำเภอเมือง สุรินทร์ จังหวัด สุรินทร์ 32000 3: การรวมกลุ่มของ เกษตรกรเพื่อการ ผลิตและการตลาด รวมถึงการให้บริการ เงินกู้และอุปกรณ์ การเกษตร	1: การจัดสัมมนาและ กิจกรรมเพื่อสร้าง เครือข่ายธุรกิจ รวมถึง การให้คำปรึกษาและ ฝึกอบรมธุรกิจ 2: การวิเคราะห์และ พัฒนาที่ดินเพื่อ การเกษตร รวมถึงการ สร้างความรู้เกี่ยวกับการ จัดการที่ดินอย่างยั่งยืน 3: การรวมกลุ่มของ เกษตรกรเพื่อการผลิต และการตลาด รวมถึง การให้บริการเงินกู้และ อุปกรณ์การเกษตร	1: ส่งเสริมการค้าขาย ระหว่างธุรกิจท้องถิ่น และช่วยเพิ่มโอกาส ทางการตลาดให้กับ สินค้าและบริการของ จังหวัด 2: ช่วยเกษตรกรเพิ่ม ผลผลิตและทำ การเกษตรที่มี ประสิทธิภาพ พร้อม ส่งเสริมการใช้ที่ดิน อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม 3: ช่วยเกษตรกรเข้าถึง ทรัพยากรและตลาดได้ ง่ายขึ้น ส่งเสริมความ มั่นคงทางการเงินและ ลดความเสี่ยงจากการ ผลิต

3.3 Individual Partnership (I: เครือข่ายความร่วมมือระดับบุคคล)

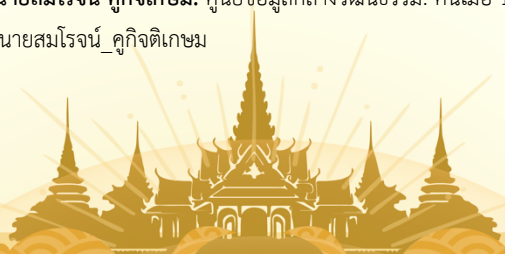
พระครูสมุห์หาญ ปัญญาโร ,ดร. เป็นบุคคลสำคัญในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการพัฒนาชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งการดำเนินงานของท่านไม่เพียงแต่มีเป้าหมายในการส่งเสริมความรู้ทางศาสนา แต่ยังมีมุ่งเน้นการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ช้างซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์วัฒนธรรมไทย การจัดกิจกรรมในพื้นที่วัดป่าอาเจียงเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มารวมตัวกันเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและ การดูแลสิ่งแวดล้อม ในบริบทของการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม การทำงานของดร.พระครูจึงมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและช่วยสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน²¹

นายเฉลิมพล ศาลางาม เป็นความูช้างที่มีความเชี่ยวชาญในการเลี้ยงดูและควบคุมช้าง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ในชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ช้างและการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการดูแลช้างพังอรทัยที่มีความสำคัญในท้องถิ่น การทำงานของเขาส่งผลให้ชุมชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของช้างในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น แต่ยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์ช้างในบริบทของการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการถ่ายทอดความรู้และทักษะเกี่ยวกับการดูแลช้างให้แก่สมาชิกในชุมชน นอกจากนี้ นายเฉลิมพลยังมีบทบาทในการสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของช้างและการฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับช้าง

นายสมโรจน์ คุกจิตติเกษม เป็นอดีตนายกเทศมนตรีที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการเทศบาลและการพัฒนาชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยเฉพาะในด้านการอนุรักษ์ช้างและการพัฒนาที่ยั่งยืน การสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ช้างของนายสมโรจน์ได้สร้างความตระหนักรู้ในชุมชนเกี่ยวกับความสำคัญของช้างในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ การร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เขายังมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจผ่านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การทำงานของนายสมโรจน์จึงสะท้อนถึงความสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์วัฒนธรรมในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ²²

²¹ คนอีสานโคราชเพื่อมวลชน. (2562). เปิดตำนานสุสานช้างหนึ่งเดียวในโลก. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา <https://koratdaily.com/blog.php?id=9358>.

²² กระทรวงวัฒนธรรม. (2556). นายสมโรจน์ คุกจิตติเกษม. ศูนย์ข้อมูลกลางวัฒนธรรม. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา http://www.m-culture.in.th/album/179408/นายสมโรจน์_คุกจิตติเกษม

ตาราง 3.3 Individual Partnership (I: เครือข่ายความร่วมมือระดับบุคคล)

ประเด็น	ชื่อ	ที่ตั้ง/ที่ตั้งหลัก	ความเชี่ยวชาญ/ ทรัพยากรที่โดดเด่น	ประโยชน์/บทบาท สำคัญต่อพื้นที่
Individual Partnership	1: ดร.พระครูสมุห์หาญ ปัญญารโ 2: นายสมโรจน์ คุกกิจติ เกษม อติต นายเทศมนตรีเทศบาล เมืองสุรินทร์ 3: นายเฉลิมพล ศาลา งาม	1: วัดป่าอาเจียง ตำบลกระโพ อำเภอ ท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 3212 2: บ้านเลขที่ 67-71 ถนนปัทมานนท์ ตำบลในเมือง อำเภอ เมือง จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32000 3: ควายช้าง ใน หมู่บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอ ท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ 32120	1: การเผยแผ่ พระพุทธศาสนา การ สอนธรรมะ และการ พัฒนาชุมชน 2: การบริหารจัดการ เทศบาล การพัฒนา สิ่งแวดล้อม และการ อนุรักษ์ช้าง 3: การควบคุมและ เลี้ยงช้าง รวมถึงการ ถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับการดูแลช้าง	1: ส่งเสริมการศึกษา และคุณธรรมให้กับ ชุมชน พร้อมทั้ง ช่วยเหลือประชาชนใน ด้านการศึกษาธรรมะ และการพัฒนาชุมชน 2: ส่งเสริมการเลี้ยง ช้างและการอนุรักษ์ ช้างในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งช่วยสนับสนุนการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และสร้างรายได้ 3: ส่งเสริมการอนุรักษ์ ช้างในจังหวัดสุรินทร์ ช่วยให้ชุมชนเห็น ความสำคัญของช้าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่และกำหนดยุทธศาสตร์ด้านกลไกภาคีภิบาล

ตาราง 4.1 การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนในการกำหนดยุทธศาสตร์

	4.1 จุดแข็ง Strength	4.2 จุดอ่อน Weakness
ปัจจัย ภายใน	4.1.1 พื้นที่เหมาะต่อการปลูกข้าวหอมมะลิ อินทรีและข้าวหอมมะลิกุณภาพดี มีศักยภาพด้านการผลิตสินค้าเกษตร	4.2.1 แหล่งน้ำใต้ดินและบนดินขาดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ แหล่งน้ำและระบบชลประทานยังไม่ครอบคลุมพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่ ต้องพึ่งพาน้ำฝน
	4.1.2 ข้าวพื้นถิ่นในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์มีความหลากหลายและมีอัตลักษณ์	4.2.2 ขาดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
	4.1.3 เกษตรกรมีพื้นฐานความเข้าใจทางด้านการเกษตรอินทรีย์	4.2.3 มีการใช้พลังงานทดแทนจากธรรมชาติในภาคการเกษตรน้อย
	4.1.4 มีกลุ่มองค์กรและเครือข่ายที่เข้มแข็งจำนวนมากและมีความหลากหลาย	4.2.4 ประชาชนยังมีรายได้ต่ำ มีคนจนและผู้ด้อยโอกาสจำนวนมาก
	4.1.5 มีองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสมุนไพรที่มีความหลากหลาย	4.2.5 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย การจัดการขยะยังไม่มีประสิทธิภาพ
	4.1.6 จังหวัดสุรินทร์เป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ไหมและผ้าพื้นเมือง	4.2.6 เด็กและเยาวชนยังมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
	4.1.7 มีจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม เป็นศูนย์กลางการค้าขายที่สำคัญของชายแดนอีสานใต้	4.2.7 แรงงานขาดทักษะการพัฒนาฝีมือ
	4.1.8 มีแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตและวัฒนธรรมคนกับช้างที่มีชื่อเสียง	4.2.8 ต้นทุนการผลิตสูงมีการใช้สารเคมีในการผลิตมาก
	4.1.9 มีโรงงานอุตสาหกรรมเกษตรมากเพียงพอต่อการรองรับผลผลิตทางการเกษตร	4.2.9 แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงโทรม
	4.1.10 มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ศิลปวัฒนธรรม อารยธรรมขอม ประเพณีท่องเที่ยววิถีชุมชน	

การวิเคราะห์ SWOT พื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

4.1 จุดแข็ง Strength

4.1.1 พื้นที่เหมาะต่อการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์และข้าวหอมมะลิคุณภาพดี มีศักยภาพด้านการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดสุรินทร์ ในอดีตประชากรประกอบด้วยชนชาติต่าง ๆ เช่น ชาวไทย-กูย ไทย-ลาว และ ไทย-เขมร ซึ่งปลูกข้าวมาแต่โบราณ มีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับข้าวมากมาย รวมถึงการเลี้ยงช้างเพื่อช่วยงานเกษตรกรรมและปัจจุบันเป็นแหล่งที่มีชื่อเสียงด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ดอกมะลิ 105 และ กข15 ที่บริสุทธิ์ตรงตามพันธุ์และมีปริมาณมากที่สุดในประเทศไทย รวมทั้งได้มีการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิอินทรีย์ เกษตรกรมีการปลูกข้าวหอมมะลิเป็นพืชหลักจนมีชื่อเสียง ซึ่งชาวสุรินทร์กล่าวว่า “ข้าวหอมมะลิสุรินทร์ หอม ยาว ขาว นุ่ม”²³

4.1.2 ข้าวพื้นถิ่นในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์มีความหลากหลายและมีอัตลักษณ์ จังหวัดสุรินทร์มีข้าวพื้นถิ่นที่มีความหลากหลาย และมีอัตลักษณ์ ข้าวในจังหวัดสุรินทร์มีอัตลักษณ์และความหลากหลายที่น่าสนใจ แบ่งออกได้ 7 ประเภท ดังต่อไปนี้ ข้าวหอมมะลิสุรินทร์ มีกลิ่นหอมและเนื้อสัมผัสนุ่ม อุดมไปด้วยสารอาหาร ข้าวกล้องหอมมะลิสุรินทร์ สามารถรักษาสารอาหารมากกว่าข้าวขาว มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ข้าวปากอำปี้ลอินทรีย์ เป็นข้าวพื้นเมืองที่ใช้วิธีปลูกแบบอินทรีย์ ส่งเสริมสุขภาพ ข้าวผสมห้าสายพันธุ์อินทรีย์ การผสมพันธุ์เพื่อเพิ่มคุณภาพและความหลากหลายของข้าว ข้าวกล้องมะลิแดงอินทรีย์ มีสารต้านอนุมูลอิสระและรสชาติกลมกล่อม ข้าวมะลินิลอินทรีย์สุรินทร์ มีสีดำและคุณค่าทางโภชนาการสูง ข้าวกล้องไรซ์เบอร์รี่ อุดมไปด้วยไฟเบอร์และแร่ธาตุ มีรสชาติหอมหวาน²⁴

4.1.3 เกษตรกรมีพื้นฐานความเข้าใจทางด้านการเกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุรินทร์ มีการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบอินทรีย์ ตั้งแต่ปี 2542 ซึ่งสุรินทร์ เป็นจังหวัดนำร่องด้านเกษตรอินทรีย์แห่งแรกของประเทศไทย ต่อมาปี 2560 - 2564 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมการข้าว ได้มีโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ หรือที่รู้จักกันในชื่อ อินทรีย์ 1 ล้านไร่ เข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ จนถึงปัจจุบันนี้มีเกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 580 กลุ่ม 11,049 ราย พื้นที่ 116,035 ไร่ ภายใต้มาตรฐานการผลิต Organic Thailand ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ ต.บุ

²³ ธวัชชัย ชิดวงศ์. (2552). วิถีเกษตรอินทรีย์กับคุณภาพชีวิตของชาวสุรินทร์ เพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน. วารสารวิทยาศาสตร์ คชสาส์น ปีที่ 37 ฉบับที่ 1.

²⁴ ชลิตา คำหอม. (2566). การจัดการทรัพยากรสารสนเทศท้องถิ่นของข้าวพื้นเมืองในจังหวัดสุรินทร์. วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2566.

ฤๅษี อ.เมือง จ.สุรินทร์ เป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์กับศูนย์วิจัยข้าวสุรินทร์²⁵

4.1.4 มีกลุ่มองค์กรและเครือข่ายที่เข้มแข็งจำนวนมากและมีความหลากหลาย ยกตัวอย่างกลุ่มองค์กรรวมพลชุมชนเล็กเหล่า จ.สุรินทร์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองสุรินทร์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภोजอมพระ โรงพยาบาลจอมพระ จับมือเครือข่ายภาคประชาชน อาทิ สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า สถาบันการจัดการทางสังคม เครือข่ายสมัชชาสุขภาพ และสมาคมเครือข่ายองค์กรชุมชนสุรินทร์ จัดการประชุม “รวมพลชุมชนเล็กเหล่า” พบเยาวชนไทยอายุ 15 ปี – 18 ปี มีสถิติการดื่มสุราเพิ่มขึ้น และเยาวชนเริ่มดื่มอายุน้อยลง โดยเฉพาะในวัยรุ่นเพศหญิง²⁶

4.1.5 มีองค์ความรู้ ผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสมุนไพรที่มีความหลากหลาย จังหวัดสุรินทร์มีองค์ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น รวมถึงความหลากหลายของสมุนไพรที่ใช้ในการดูแลสุขภาพและการเกษตรในท้องถิ่น สมุนไพรเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงสัตว์และพืชผล เช่น การนำสมุนไพรไปใช้แทนสารเคมีในอาหารสัตว์ โดยเฉพาะในไก่พื้นเมือง นอกจากนี้สุรินทร์ยังสนับสนุนการปลูกและใช้งานสมุนไพรในชุมชนอย่างแพร่หลาย เพื่อรักษาสุขภาพและสร้างรายได้ที่ยั่งยืนจากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ²⁷

4.1.6 จังหวัดสุรินทร์เป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ไหม และผ้าพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงของประเทศ จังหวัดสุรินทร์ยังมีการใช้เทคนิคการทอผ้าที่หลากหลาย ซึ่งรวมถึงผ้ากระเนียวที่มีลวดลายเรียบง่ายแต่มีความประณีต โดยผ้าไหมและผ้าพื้นเมืองที่นี้มักจะได้รับทอดจากรุ่นสู่รุ่น พร้อมกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจมากมาย²⁸

4.1.7 มีจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม เป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนของอีสานใต้ จังหวัดสุรินทร์มีจุดผ่านแดนถาวรที่ชื่อ "ช่องจอม" ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนที่สำคัญของภาคอีสานใต้ จุด

²⁵ จีรสุภาพร รมเรื่องฤๅษี. (2560). วิจัยและพัฒนาต้นแบบระบบการปลูกพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์.

โครงการวิจัยและพัฒนาต้นแบบระบบการปลูกพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

ปี พ.ศ. 2558-2560. กรมวิชาการเกษตร.

²⁶ ศิริทิพย์ อิศาสะวิน. (2553). รวมพลชุมชนเล็กเหล่าจังหวัดสุรินทร์. เว็บไซต์เปลี่ยนเรียนรู้พลังชุมชน. ศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า ภาคอีสานตอนล่าง คันเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา <https://www.thaihealth.or.th/รวมพลชุมชนเล็กเหล่า-จ-ส/>

²⁷ กฤติกา ธรรมวิเศษ, จำนวนค์ จันทรเชียว, ยวดี พลศรี, สุดใจ สะอาดยิ่ง, สุภาวดี หลวงกลาง, อัจฉรา สุทธิสนธิ์, อัคราพร สุขทอง. (2566). การศึกษามรดกภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นเมือง สูการสร้างสรรคการแสดงชุด “ระบำทอผ้าไหมเมืองสุรินทร์” บ้านท่าสว่าง อำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 25.

²⁸ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการจังหวัดสุรินทร์. (2563). ผ้าไหมงามเมืองสุรินทร์. คันเมื่อ 20 ตุลาคม 2567. ที่มา <http://www.surin.ru.ac.th/index.php/th/component/content/article/18-category-18/90-article-90?Itemid=135>

ผ่านแดนนี้มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นและระดับภูมิภาค โดยเฉพาะในด้านการค้าและการท่องเที่ยว โดยมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา อนาคตของช่องจอมมีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น ด้วยโครงการขยายถนนและการปรับปรุงด้านชายแดนที่กำลังจะเกิดขึ้น²⁹

4.1.8 มีแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตและวัฒนธรรมคนกับช้างที่มีชื่อเสียงระดับโลก จังหวัดสุรินทร์เป็นที่รู้จักในด้านการท่องเที่ยววิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนกับช้าง โดยเฉพาะที่ หมู่บ้านช้างตากกลาง ซึ่งเป็นศูนย์กลางการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับช้างและการอนุรักษ์ช้าง มีการจัดแสดงความรู้เกี่ยวกับช้างในรูปแบบต่าง ๆ และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เปิดให้ประชาชนเข้าชมได้ตลอดทั้งปี โดยมีการแสดงและกิจกรรมที่น่าสนใจมากมาย เช่น สนามแสดงช้างและพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับช้าง³⁰

4.1.9 มีโรงงานอุตสาหกรรมเกษตรมากเพียงพอต่อการรองรับผลผลิตทางด้านการเกษตร ยกตัวอย่างโรงงานอุตสาหกรรมที่รับรองผลผลิตด้านการเกษตร ในจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ บริษัทน้ำตาลสุรินทร์ จำกัด - ก่อตั้งขึ้นในปี 2546 เพื่อผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทราย โดยมีกำลังการผลิตประมาณ 18,000 ตันอ้อยต่อวัน บริษัท ไฟฟ้าสุรินทร์ จำกัด - โรงงานที่ผลิตและจำหน่ายไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล โดยใช้กากอ้อย มีขีดความสามารถในการผลิตไฟฟ้าประมาณ 30 เมกกะวัตต์ต่อชั่วโมง³¹

4.1.10 มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายศิลปวัฒนธรรม อารยธรรมขอม ประเพณีท่องเที่ยววิถีชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสม ชายแดนเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน การท่องเที่ยวในสุรินทร์ยังเน้นไปที่การสัมผัสกับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่นที่หลากหลาย ทำให้ผู้เข้าชมได้รับประสบการณ์ที่น่าจดจำและเข้าใจวัฒนธรรมของพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น³²

²⁹ บัญญัติ สาลี (2552). การปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรบริเวณพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาและนัยเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย กรณีศึกษา: จุดผ่านแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์: รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

³⁰ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2564). สัมผัสวิถีคนกับช้าง ณ ดินแดนคชสารเมืองสุรินทร์ถิ่นช้างไทย. ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2567. ที่มา <https://www.dasta.or.th/th/article/355>.

³¹ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์. (2566). แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570).

³² เวียง กิตติวัฒน์, วัชระ วชิรญาโณ, ศรีปริษากร. (2565). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์. วารสารนันทมฤกองแห่งพุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 : (มกราคม – มิถุนายน 2565)

4.2 จุดอ่อน Weakness

4.2.1 การขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และน้ำเพื่อการเกษตร พื้นที่ชลประทานมีน้อยแหล่งน้ำตื้น ซึ่งสภาพดินไม่สามารถเก็บน้ำไว้ใช้ได้ ขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับการผลิตน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในการรองรับการเจริญเติบโตของชุมชนเมือง จังหวัดสุรินทร์ได้ดำเนินการพัฒนาและจัดหาแหล่งน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และความต้องการน้ำในการทำการเกษตรและอุปโภคบริโภค เพื่อส่งเสริมการเกษตรในการผลิตอาหารปลอดภัย ข้าวอินทรีย์ ขุดลอกแหล่งน้ำต่างๆ ให้สามารถเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปี บรรเทาปัญหาภัยแล้ง สามารถเพิ่มพื้นที่รับน้ำได้ระดับหนึ่ง แต่ยังคงไม่เพียงพอกับพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนมากของจังหวัด ประมาณ 3 ล้านไร่เศษ โดยมีพื้นที่ชลประทานเพียงร้อยละ 5 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด³³

4.2.2 ขาดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากปัญหาหลายๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็น การดำเนินงานของจังหวัดไม่ต่อเนื่อง การผลิตแบบอินทรีย์มีขั้นตอนมาก รายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ เกษตรกรรุ่นใหม่มีน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์แบรนด์ของจังหวัด เกษตรกรขาดความรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ และขาดการบูรณาการฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ รวมทั้ง อุปสรรค อีกหลายด้าน เช่น ภัยธรรมชาติ ความผันผวนด้านราคา ประเทศคู่แข่งที่ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ สินค้าทดแทนมีราคาถูกกว่า เกษตรกรมีราคาสูง การตรวจรับรองบางมาตรฐานมีค่าใช้จ่าย และประเทศคู่ค้ากำหนดมาตรฐานแตกต่างกัน ส่งผลให้ประชาชนเลือกไปประกอบอาชีพอื่นแทนการทำการเกษตร³⁴

4.2.3 ถึงแม้ว่าจังหวัดสุรินทร์จะมีศักยภาพในการพัฒนาพลังงานทดแทน โดยเฉพาะในส่วนของพลังงานแสงอาทิตย์ แต่กลับยังไม่ได้รับการพัฒนาที่เพียงพอเนื่องจากขาดนโยบายสนับสนุนและประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการพัฒนาพลังงานทดแทนดำเนินไปอย่างล่าช้า และไม่สมบูรณ์ในบางพื้นที่ ดังนั้นการอบรมให้ความรู้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านพลังงานทดแทน

³³ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2562). **สรุปการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ปี 2562 และการดำเนินการตามข้อสั่งการนายกรัฐมนตรี.**

³⁴ สุพรรณิ เลขกลาง, ปัญญา หมั่นเก็บ และ ทิพวรรณ ลิ้มงูร. (2554). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์.** เรื่องเติมการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49: สาขาส่งเสริมการเกษตรและคหกรรมศาสตร์. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49. (หน้า 131-136). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พัฒนาการฝึกทักษะให้แก่ประชาชน การจัดสรรงบประมาณและบุคลากรที่เหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้จังหวัดสุรินทร์มีการใช้พลังงานทดแทนได้อย่างสมบูรณ์ และยั่งยืน³⁵

4.2.4 ประชาชนมีรายได้ต่ำไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการอพยพย้ายถิ่นฐานไปขายแรงงานในเมือง ขาดองค์ความรู้ในการดำรงชีวิต จำนวนคนจนจังหวัดสุรินทร์ ปี 2560 มีจำนวน 149,800 คน และมีสัดส่วนคนจนอยู่ร้อยละ 13.5 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2559 ร้อยละ 4.1 (ปี 2559 สัดส่วนคนจนร้อยละ 9.4) เส้นความยากจนจังหวัดสุรินทร์ปี 2560 อยู่ที่ 2,303 บาท/คน/เดือน ลดลงจากปี 2559 และเส้นความยากจน จังหวัดสุรินทร์ต่ำกว่าเส้นความยากจนทั่วประเทศ ซึ่งจากปัญหาความยากซึ่งเป็นอีกหนึ่งสาเหตุของการบุกรุกป่า เพราะราษฎรที่ต้องการที่ดินทำกิน และราษฎรขายที่ดินทำกิน ให้นำทุนแล้วไปบุกรุกป่าแล้วถางป่าใหม่³⁶

4.2.5 การบุกรุกป่า จังหวัดสุรินทร์เป็นหนึ่งใน 30 จังหวัด ที่มีปัญหาวิกฤตด้านทรัพยากรป่าไม้ สาเหตุมาจากการลักลอบตัดไม้ โดยปัจจุบันจังหวัดสุรินทร์มีการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ข้อมูลจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุรินทร์ พบว่า จากเนื้อที่จังหวัดสุรินทร์ 5,077,535 ไร่ เป็นพื้นที่ที่ได้รับการประกาศเป็นเขตป่า จำนวน 1,115,284 ไร่ แต่มีพื้นที่ป่าที่เป็นพื้นที่สีเขียวเพียงร้อยละ 11.46 หรือประมาณ 581,885 ไร่เศษ ที่เหลือเป็นพื้นที่ป่าที่มีลักษณะ เสื่อมโทรมและบางพื้นที่มีราษฎรบุกรุกเข้าทำประโยชน์ ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นใหม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ถึงแม้จะมีการณรงค์ด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์มากขึ้น แต่ยังไม่เกิดประสิทธิภาพมากนัก เนื่องจากประชาชนยังขาดความตระหนักในการรับมือกับขยะที่เกิดขึ้น และเห็นว่าเป็นหน้าที่ของ อปท. จึงทำให้ปริมาณขยะที่จะต้อง นำไปกำจัดขั้นสุดท้าย เช่น การฝังกลบ หรือเผา ยังมีปริมาณสูง จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่ไม่มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาล ซึ่งส่วนใหญ่กำจัดแบบเทกอง และมีการเผาหรือฝังกลับเป็นครั้งคราว ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสภาพแวดล้อม อปท. จำนวน 151 แห่ง ของจังหวัดสุรินทร์ ยังไม่มีระบบรวบรวมและเก็บขนขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้ขยะที่เกิดขึ้นถูกกำจัดภายในบริเวณบ้านหรือเทกองทิ้งในที่สาธารณะ ซึ่งเป็นการกำจัดที่ไม่ถูกสุขลักษณะและทำให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จังหวัดสุรินทร์ประสบปัญหาการต่อต้านของประชาชนในพื้นที่อย่างรุนแรง เช่น กรณี การก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจรของเทศบาลตำบลศีขร

³⁵ ศิวพร แน่นหนา, ธาริณี มีเจริญ, ศุภวิช นิยมพันธุ์, พงศ์ไกร วรรณตรง, นิศานาด แก้ววินัด, ชลิตา แก้วบุตรดี. (2567). การศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์โดยมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านลำพุก จังหวัดสุรินทร์. วารสารวิชาการเทคโนโลยีและวิศวกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

³⁶ โยธิน แสงงดี, ภัทรภรณ์ จังเลิศศิริ. (2565). วิวัฒนาการการย้ายถิ่นของประเทศไทยร่วมสมัย. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภูมิ และสถานที่กำจัดของเทศบาล เมืองสุรินทร์ ขาดความพร้อมของท้องถิ่นในการจัดเตรียมโครงการเพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณใน การลงทุนก่อสร้างระบบจัดการขยะมูลฝอย/ของเสียอันตรายชุมชน/ขยะมูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตรายจากชุมชนยังไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ส่วนใหญ่มักถูกทิ้งปะปนไปกับขยะทั่วไป ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือในการคัดแยกของเสีย และอันตรายออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป รวมทั้ง อปท. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการจัดการทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่การเก็บรวบรวมและการขนส่ง ยังไม่มีการบริหารจัดการให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ³⁷

4.2.6 เด็กและเยาวชนยังมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จำนวนเด็กและเยาวชนในจังหวัดสุรินทร์ที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจยังถือว่ามิตัวเลขที่ค่อนข้างสูง ถึงแม้ว่าในปี 2564 จะมีแนวโน้มลดลง โดยจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทั้งสิ้น 417 คดี แต่ในปี 2565 กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็น 493 คดี จังหวัดสุรินทร์ยังมีปัญหาในเรื่องของจำนวนเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่ตั้งครุฑอยู่ ข้อมูลปี 2566 แสดงให้เห็นถึงจำนวนสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 15 ปีที่ตั้งครุฑ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 36 คน เพิ่มจากปี 2565 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 0.2³⁸

4.2.7 แรงงานขาดทักษะการพัฒนาฝีมือ ปัญหาจากรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในจังหวัดสุรินทร์ยังอยู่ในระดับต่ำ และเด็กนักเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะยากจน เป็นเด็กด้อยโอกาสที่มีแนวโน้มไม่ได้ศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ ทำให้เป็นกลุ่มประชากรที่เป็นแรงงานไร้ทักษะ จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาทักษะด้านอาชีพให้กับกลุ่มเด็กด้อยโอกาสที่มีแนวโน้มไม่ได้ศึกษาต่อ ให้มีทักษะอาชีพติดตัวมีทัศนคติที่ดีในกาสร้างงาน สร้างอาชีพ และพัฒนาตนเองให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ เกิดทักษะชีวิต และการเรียนรู้การทำงาน และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ³⁹

4.2.8 ต้นทุนในการผลิตสูงเกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ มีการใช้สารเคมีในการผลิตทางการเกษตร ขาดความปลอดภัยในการทำเกษตร สุขภาพของเกษตรกรเสื่อมโทรม มีต้นทุนสูง การส่งเสริมการตรวจ รับรองมาตรฐานคุณภาพสินค้าเกษตรไม่เพียงพอ การเพาะปลูกข้าวอินทรีย์ประสบปัญหาต่างๆ ในกระบวนการผลิตโดยเฉพาะการใช้สารเคมี เช่น สาร จับใบข้าวเพื่อใช้ร่วมกับสารชีวภัณฑ์อื่นๆ ในการกำจัดศัตรูข้าว ทั้งนี้ในปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ได้พยายามปรับเปลี่ยนมาใช้สารชีวภัณฑ์ต่างๆ แต่ทั้งนี้มีข้อจำกัดคือใบข้าวและใบพีชมีโครงสร้างของใบภายนอก ที่ทำหน้าที่

³⁷ อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา. (2563). การหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 2.

³⁸ ปิยาพร อรุณพงษ์, กฤษฎา บุญชัย. (2561). รายงานวิจัยสถานการณ์เด็กและเยาวชนสุพรรณบุรีและสุรินทร์. สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

³⁹ สำนักงานแรงงานจังหวัดสุรินทร์. (2564). รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลอุปสงค์และอุปทานแรงงานจังหวัดสุรินทร์ ปี 2564.

ป้องกันเป็นอย่างดี ทำให้การใช้สารชีวภัณฑ์ต่างๆ ไม่สามารถจับติดหรือเกาะกับต้นข้าวหรือต้นพืชได้นานพอ และไม่สามารถเข้าสู่โครงสร้างภายในหรือแทรกซึมเพื่อทำลายเชื้อก่อโรคได้ จึงไม่สามารถกำจัดศัตรูข้าวได้ทันตามระยะเวลาการเกิดโรค ดังนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่จึงหันมาใช้สารจับใบพืชร่วมด้วย ซึ่งเป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในปัจจุบัน หรือบางชนิดที่มีจำหน่ายตามตัวแทนที่อยู่ในทุกภูมิภาค ซึ่งส่วนใหญ่ผลิตจากสารเคมี มีราคาสูง และเมื่อนำมาใช้ร่วมกับสารชีวภัณฑ์ส่งผลให้สารชีวภัณฑ์นั้นอาจลดประสิทธิภาพหรือไม่สามารถเจริญเติบโตได้ในแปลงนา ทำให้การเกิดปัญหาในการใช้งาน นอกจากนี้ สารจับใบทางด้านเคมีส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเกิดการปนเปื้อน หรือตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร⁴⁰

4.2.9 แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงโทรม ขาดการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยในสถานที่ชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ ถนนภายในแหล่งท่องเที่ยวมีความคับแคบและถนนบางช่วงไม่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงซ่อมแซมทำให้การสัญจรเป็นอย่างยากลำบาก นอกจากนี้จำนวนที่พักไม่เพียงพอ และอาหารและของที่ระลึกไม่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยจะนำสินค้าของที่ระลึกจากแหล่งอื่นมาจำหน่าย ทำให้ขาดความเป็นอัตลักษณ์ ประการต่อมาสถานที่ส่วนใหญ่ขาดศูนย์บริการและเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลทำให้ นักท่องเที่ยวไม่ทราบที่มาของแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ในอีกประการหนึ่งการจัดกิจกรรมที่คงรูปแบบเดิมไม่มีการปรับเปลี่ยนให้เป็นรูปแบบที่น่าสนใจทำให้เกิดการดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวได้น้อยลง เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวได้เรียนรู้รูปแบบการนำเสนออื่นๆแล้วทำให้ความต้องการมาเที่ยวที่เดิม ลดลง ประการสุดท้ายคณะกรรมการบริหารยังไม่เป็นรูปธรรมเนื่องจากขาดงบประมาณเป็นค่าตอบแทน แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสุรินทร์มีความห่างไกลจากตัวจังหวัดมากเกินไป ส่งผลให้การเดินทางไปท่องเที่ยวที่นั่นต้องใช้ระยะเวลานาน และการที่แหล่งท่องเที่ยวห่างจากตัวจังหวัดมากขนาดนี้ ส่งผลให้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ณ แหล่งท่องเที่ยวมีน้อยจนเกินไป เป็นการลดความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยวลง ยกตัวอย่าง Elephant World ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสุรินทร์ ก็มีระยะห่างจากตัวจังหวัดสุรินทร์ถึง 52 กิโลเมตร⁴¹

⁴⁰ นิกร คัมภีรานนท์. (2547). สภาพการปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกร ในตำบลพรมเทพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์. กรมส่งเสริมการเกษตร

⁴¹ วีรยา มีสวัสดิกุล, ปิ่นฤทัย คงทอง, เยาวภา นียากร. (2560). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์. การประชุมวิชาการระดับชาติ นวัตกรรมและเทคโนโลยีวิชาการ 2017.

ตาราง 4.2 การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคในการกำหนดยุทธศาสตร์

	4.3 โอกาส Opportunity	4.4 อุปสรรค Threat
ปัจจัย ภายนอก	<p>4.3.1 นโยบายรัฐบาลสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว</p> <p>4.3.2 นโยบายรัฐบาลมีการส่งเสริมด้านการเกษตรและอาหารปลอดภัย นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ทุกมิติ</p> <p>4.3.3 นโยบายรัฐบาลให้ความสำคัญด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการขยะ การบริหารจัดการน้ำ พลังงานทางเลือก และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>4.3.4 กระแสการตื่นตัวเน้นการบริโภคสินค้าและบริการด้านสุขภาพปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น</p> <p>4.3.5 มีกรอบความร่วมมือที่สำคัญระหว่างประเทศในภูมิภาคและประชาคมอาเซียน</p> <p>4.3.6 มีนโยบายการนำองค์ความรู้และการนวัตกรรมด้านการผลิตและการแปรรูปเพื่อนำมาเพิ่มมูลค่าสินค้า</p> <p>4.3.7 การเติบโตและขยายตัวของเศรษฐกิจ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเพื่อนบ้านทำให้มีการนำเข้าสินค้า วัสดุก่อสร้าง สินค้าอุปโภค บริโภคมากยิ่งขึ้น</p>	<p>4.4.1 ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายรัฐบาล</p> <p>4.4.2 กระแสนิยมจากภายนอกที่ไม่เหมาะสมต่อการดำรงชีพของชาวไทย</p> <p>4.4.3 ความผันผวนของเศรษฐกิจโลกส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจและการพัฒนาในประเทศไทย</p> <p>4.4.4 การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและภัยพิบัติทางธรรมชาติส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อการผลิตสินค้าทางการเกษตรและโครงสร้างพื้นฐาน</p> <p>4.4.5 ประเทศคู่แข่งมีการผลิตและพัฒนาคุณภาพสินค้าที่มีคุณภาพสูงต่อตลาด</p> <p>4.4.6 ข้อจำกัดทางด้านกฎหมายและการกีดกันทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ</p> <p>4.4.7 ผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ ของประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้เกิดการกระทำความผิดกฎหมายระหว่างประเทศ</p> <p>4.4.8 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่</p>

4.3 โอกาส Opportunity

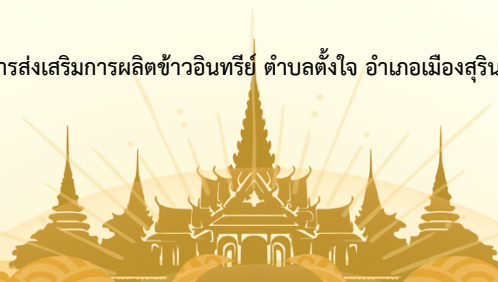
4.3.1 นโยบายรัฐบาลสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพ ทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว นโยบายรัฐบาลไทยมีความสำคัญในการสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล รัฐบาลได้มีการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและการสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones) เพื่อกระตุ้นการลงทุนในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ⁴²

4.3.2 นโยบายรัฐบาลมีการส่งเสริมด้านการเกษตร และอาหารปลอดภัย นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ทุกมิติ เพื่อสนับสนุนการเกษตรและอาหารปลอดภัย รัฐบาลไทยได้มีนโยบายที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในหลายมิติ โดยเน้นการสร้างความยั่งยืนในด้านการเกษตรและการบริโภคอาหารปลอดภัย นโยบายเหล่านี้มีการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและการลดการพึ่งพาสารเคมีในการเกษตร นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้พัฒนามาตรการต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย การจัดตั้งโครงการอาหารปลอดภัย และการสร้างความรู้ด้านการเกษตรที่ยั่งยืน⁴³

4.3.3 นโยบายรัฐบาลให้ความสำคัญด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการขยะ การบริหารจัดการน้ำ พลังงานทางเลือก และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม นโยบายของรัฐบาลไทยมีความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการขยะ การบริหารจัดการน้ำ พลังงานทางเลือก และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการดำเนินการและแนวทางที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รัฐบาลให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบคมนาคม การขนส่ง และโครงการพัฒนาถนน เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการเพิ่มประสิทธิภาพในการเดินทางของประชาชน การบริหารจัดการขยะ มีการวางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมการรีไซเคิลและการลดการใช้พลาสติก รวมถึงการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในการจัดการขยะ การบริหารจัดการน้ำ รัฐบาลมีโครงการบริหารจัดการน้ำเพื่อจัดการกับปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้ง โดยเน้นการสร้างเขื่อนและระบบชลประทานเพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงน้ำได้อย่างเพียงพอ พลังงานทางเลือก การส่งเสริมพลังงานทางเลือก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ และพลังงานลม เพื่อสนับสนุนการลดการพึ่งพาลังงานฟอสซิลและ

⁴² ฐาปนีย์ เกียรติไพบูลย์, ยุทธศักดิ์ สุภสร. (2566). บทแถลงทิศทางการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว ประจำปี 2567. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

⁴³ ประทีป สุวาสนะ. (2549). การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ตำบลตั้งใจ อำเภอเมืองสุรินทร์จังหวัดสุรินทร์. กรมส่งเสริมการเกษตร

ลดมลพิษ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐบาลมีนโยบายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การปลูกป่า การอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ และการสร้างระบบนิเวศที่ยั่งยืน⁴⁴

4.3.4 กระแสการตื่นตัวเน้นการบริโภคสินค้าและบริการด้านสุขภาพปลอดภัยเพิ่มขึ้น กระแสการตื่นตัวในการบริโภคสินค้าและบริการด้านสุขภาพปลอดภัยในประเทศไทยกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นี่เป็นผลมาจากการที่ผู้บริโภคเริ่มตระหนักถึงผลกระทบของสารเคมีและสารพิษในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมกรบริโภคนี้ได้สะท้อนถึงความต้องการที่เพิ่มขึ้นในสินค้าออร์แกนิก และผลิตภัณฑ์ที่มีการรับรองด้านสุขภาพ

4.3.5 มีกรอบความร่วมมือที่สำคัญระหว่างประเทศในภูมิภาคและประชาคมอาเซียน กรอบความร่วมมือที่สำคัญระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีหลายประการ ดังต่อไปนี้ ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) การก่อตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2015 มีเป้าหมายเพื่อสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในภูมิภาค ซึ่งมีสามเสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน กรอบการทำงานด้านการค้าและการลงทุน อาเซียนได้ดำเนินการในข้อตกลงการค้าเสรี (ASEAN Free Trade Area - AFTA) เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศสมาชิกโดยการลดภาษีศุลกากร และมีการจัดตั้งเขตการค้าร่วม (ASEAN Economic Community - AEC) เพื่ออำนวยความสะดวกในการลงทุนและการค้าในภูมิภาค ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน อาเซียนได้มีความร่วมมือในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น การจัดการปัญหาหมอกควันและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การสนับสนุนการพัฒนาทักษะและการศึกษาระดับสูง มีการส่งเสริมความร่วมมือในด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะในภูมิภาค เช่น การสร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรม กรอบการทำงานด้านความมั่นคง อาเซียนมีการจัดตั้งกลไกเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในภูมิภาค รวมถึงการต่อต้านการก่อการร้ายและการสร้างความมั่นคงทางทะเล⁴⁵

4.3.6 มีนโยบายการนำองค์ความรู้และการนวัตกรรมด้านการผลิตและการแปรรูปเพื่อนำมาใช้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้า จังหวัดสุรินทร์ได้มีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนดำเนินโครงการสุรินทร์รุ่งเรือง สู่มืองเกษตรอินทรีย์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลผลิต ส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัยของจังหวัดสุรินทร์ให้มีความต่อเนื่องและเกิด

⁴⁴ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กองราชการส่วนตำบล. (2550). คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสาสมัครวิทยากรดินแดน.

⁴⁵ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2567). การส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (ASEAN Connectivity). กรอบความร่วมมือความสัมพันธ์กับภายนอก.

ความยั่งยืน อีกทั้งยังมีแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ คือการย้อมสีธรรมชาติ และการมัดย้อมเป็นลวดลายต่างๆ พร้อมทั้งการนำโปรตีนไหมที่ได้มาใช้ประโยชน์ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ได้ คือ ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ และสบู่โปรตีนไหม สามารถพัฒนาเป็นของฝากของที่ระลึก สร้างเป็นฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน และเป็นฐานการเรียนรู้ในชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนในมิติของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไป⁴⁶

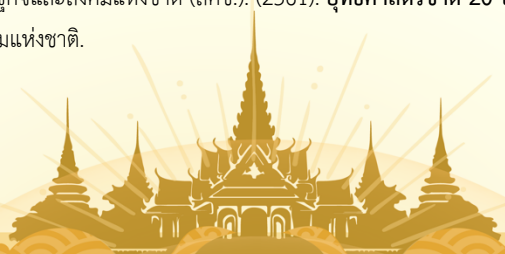
4.3.7 การเติบโตและขยายตัวทางเศรษฐกิจ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีการนำเข้าสินค้า วัสดุก่อสร้าง สินค้าอุปโภค-บริโภคมากขึ้น ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันทางการค้าและการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางเศรษฐกิจ การรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนเป็นสิ่งสำคัญ ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นการพัฒนาการค้าภายในและต่างประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน ผ่านการสร้างเครือข่ายการค้าระหว่างผู้ประกอบการ นักลงทุน และภาคเอกชน ซึ่งจะช่วยให้มีการเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมผู้ประกอบการใหม่ในการพัฒนาศักยภาพทั้งทางด้านการตลาดและการผลิต เพื่อตอบสนองการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้าน การส่งเสริมการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น พร้อมทั้งสร้างการขยายตัวทางเศรษฐกิจในจังหวัดสุรินทร์และกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างอย่างยั่งยืน⁴⁷

4.4 อุปสรรค Threat

4.4.1 ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายรัฐบาลเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดสรรงบประมาณ เมื่อการเมืองขาดเสถียรภาพ เช่น มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือมีความขัดแย้งทางการเมือง ทำให้การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางล่าช้าและไม่เป็นไปตามกำหนด ปัญหานี้ทำให้สุรินทร์ซึ่งพึ่งพางบประมาณจากส่วนกลางประสบปัญหาในการดำเนินงาน ส่งผลให้โครงการต่าง ๆ ในพื้นที่เช่น โครงการโลกของช้าง (Elephant World Project) ขาดการสนับสนุนทางการเงินอย่างเพียงพอ โครงการนี้ต้องใช้ทรัพยากรในการดูแลและรับช้างเข้ามา แต่

⁴⁶ ธนพล วีราสา, ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด, กิตติพงศ์ พร้อมวงศ์, นุชจรินทร์ รัชชกุล, ทิพวรรณ ตั้งจิตพิบูล. (2546). การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการพัฒนาความสามารถทางเทคโนโลยีในภาคอุตสาหกรรมการผลิต. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

⁴⁷ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

เมื่อขาดงบประมาณหรือได้รับล่าช้า จึงทำให้การดำเนินโครงการไม่ครอบคลุมและไม่สามารถขยายขอบเขตการรับจ้างได้ตามแผนที่กำหนดไว้ ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายและการขาดเสถียรภาพทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาและการบริหารจัดการของอบจ.สุรินทร์เป็นไปได้ยากลำบาก⁴⁸

4.4.2 กระแสนิยมจากภายนอกที่ไม่เหมาะสมต่อการดำรงชีพของชาวไทย เป็นอุปสรรคสำคัญที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ต้องเผชิญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบทที่มีวิถีชีวิตที่พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เมื่อกระแสนิยมจากต่างประเทศ เช่น การบริโภคสินค้าที่มีราคาสูงและการใช้ชีวิตแบบวัตถุนิยม เริ่มเข้ามามีอิทธิพลในพื้นที่ท้องถิ่นมากขึ้น ชาวบ้านอาจพยายามเปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับค่านิยมเหล่านี้ ซึ่งอาจส่งผลให้มีการละเลยวิถีการดำรงชีพแบบดั้งเดิมที่เน้นความยั่งยืนและความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังอาจทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น หนี้สินและการขาดแคลนทรัพยากรในชุมชนเมื่อเกิดการบริโภคอย่างเกินความจำเป็น ดังนั้น อบจ.สุรินทร์จึงจำเป็นต้องหาทางส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติให้ชาวบ้านสามารถปรับตัวและรักษาการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้⁴⁹

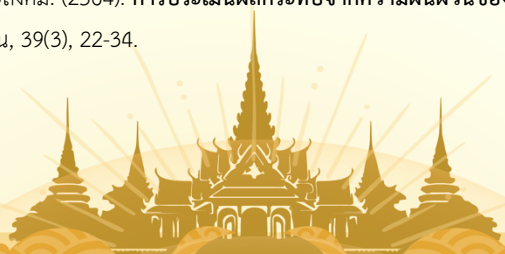
4.4.3 ความผันผวนของเศรษฐกิจโลกเป็นอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจและการพัฒนาในประเทศไทย เนื่องจากเศรษฐกิจของสุรินทร์พึ่งพาการเกษตรและการท่องเที่ยวเป็นหลัก ความผันผวนทางเศรษฐกิจระดับโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมัน วิกฤตเศรษฐกิจในต่างประเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายการค้าระหว่างประเทศ ล้วนมีผลกระทบต่อส่งออกสินค้าเกษตรและการท่องเที่ยวในจังหวัด เมื่อราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวน ชาวบ้านและเกษตรกรอาจประสบปัญหารายได้ลดลง ส่งผลให้กำลังซื้อภายในพื้นที่ลดลงตามไปด้วย นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจโลกยังส่งผลกระทบต่อการลงทุนภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ เมื่อเศรษฐกิจชะลอตัว งบประมาณการพัฒนาและการลงทุนต่าง ๆ อาจถูกลดลง ทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจและโครงการต่าง ๆ ในสุรินทร์ไม่สามารถดำเนินไปได้ตามแผนที่วางไว้⁵⁰

4.4.4 การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและภัยพิบัติทางธรรมชาติเป็นอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์อย่างมาก เนื่องจากสุรินทร์เป็นพื้นที่ที่มีการพึ่งพาการเกษตร

⁴⁸ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์. (2564). การสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณและผลกระทบของความไม่เสถียรภาพทางการเมือง. สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์.

⁴⁹ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). รายงานการศึกษาเรื่องผลกระทบของกระแสนิยมต่างชาติที่มีต่อชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

⁵⁰ ศูนย์วิจัยนโยบายเศรษฐกิจและสังคม. (2564). การประเมินผลกระทบจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลกต่อภูมิภาคท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่น, 39(3), 22-34.

เป็นหลัก เมื่อสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง เช่น ฝนตกหนักเกินไป น้ำท่วม ภัยแล้ง หรือพายุรุนแรง เหล่านี้ทำให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่เพาะปลูกและสินค้าทางการเกษตรโดยตรง เกษตรกรอาจประสบปัญหาผลผลิตลดลงหรือเสียหายทั้งหมด ส่งผลให้รายได้ลดลงและเศรษฐกิจของพื้นที่ชะงักงัน นอกจากนี้ ภัยพิบัติทางธรรมชาติยังสร้างความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน หรือระบบชลประทาน ทำให้การขนส่งสินค้าและการสัญจรเป็นไปอย่างยากลำบาก และเกิดความล่าช้าในการซ่อมแซม ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและการฟื้นฟูเศรษฐกิจของจังหวัด ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์จึงต้องมีแผนการรับมือและการปรับตัวเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและภัยพิบัติทางธรรมชาติเหล่านี้⁵¹

4.4.5 ประเทศคู่แข่งมีการผลิตและพัฒนาคุณภาพสินค้าที่มีคุณภาพสู่ท้องตลาดการแข่งขันจากประเทศคู่แข่งที่พัฒนาสินค้าคุณภาพสูงเข้าสู่ตลาดโลกได้สร้างอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นของจังหวัดสุรินทร์ โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม การที่ประเทศอย่างเวียดนามมีการจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการเกษตรที่ดีกว่า ส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่าไทย ซึ่งทำให้สินค้าจากสุรินทร์สูญเสียความสามารถในการแข่งขันทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ นอกจากนี้ การขาดการปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐานสากลและความไม่แน่นอนของนโยบายภายในประเทศก็เป็นอีกปัจจัยที่ลดโอกาสทางการแข่งขันในตลาดโลก⁵²

4.4.6 ข้อจำกัดทางด้านกฎหมายและการกีดกันทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ข้อจำกัดทางกฎหมายและการกีดกันทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับสุรินทร์ในหลายด้าน โดยเฉพาะการขยายตัวของเศรษฐกิจท้องถิ่นสุรินทร์ซึ่งพึ่งพาการส่งออกสินค้าเกษตรและการท่องเที่ยว หากมีกฎระเบียบที่ซับซ้อนหรือมาตรการกีดกันการค้าที่เข้มงวดจากประเทศคู่ค้า จะทำให้การส่งออกสินค้าท้องถิ่นประสบปัญหา เช่น มาตรฐานที่แตกต่างหรือข้อกำหนดที่ยากต่อการปฏิบัติตาม นอกจากนี้การลงทุนจากต่างประเทศที่ถูกจำกัดหรือชะงักงันเนื่องจากเงื่อนไขกฎหมายการลงทุน อาจทำให้สุรินทร์สูญเสียโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจและการสร้างงานในท้องถิ่น ข้อจำกัดด้านการท่องเที่ยว เช่น visa หรือข้อกำหนดด้านความปลอดภัย ก็อาจทำ

⁵¹ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. (2563). ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมต่อเศรษฐกิจและการพัฒนาภูมิภาคท้องถิ่น. วารสารการพัฒนาและสิ่งแวดล้อม. 48(4), 45-58.

⁵² Thailand Development Research Institute. (2555). การส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าเพื่อระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรม.

ให้นักท่องเที่ยวไม่สะดวกในการเข้ามาเยี่ยมชม ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจที่พึ่งพาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์เช่นกัน⁵³

4.4.7 ผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ ของประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายระหว่างประเทศ ปัญหาต่าง ๆ ในประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลกระทบต่อการกระทำผิดกฎหมายระหว่างประเทศในจังหวัดสุรินทร์ โดยเฉพาะการลักลอบค้าและข้ามแดนอย่างผิดกฎหมาย ความไม่สงบในกัมพูชาทำให้ประชาชนบางส่วนพยายามเข้ามาทำงานในไทยโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งส่งผลให้เกิดการเข้าเมืองผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ การลักลอบค้าสินค้าผิดกฎหมาย เช่น ยาเสพติดและสินค้าหนีภาษี ยังสร้างปัญหาให้กับการบังคับใช้กฎหมายและความมั่นคงในพื้นที่ การร่วมมือระหว่างไทยและกัมพูชาเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะในด้านการควบคุมชายแดนและการบังคับใช้กฎหมาย⁵⁴

4.4.8 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ส่งผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรค เช่น โรคโควิด-19 ทำให้เกิดการจำกัดการเคลื่อนไหวและการชุมนุมของประชาชน ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมต้องหยุดชะงัก การปิดสถานประกอบการและตลาดท้องถิ่นทำให้เกษตรกรและผู้ประกอบการในสุรินทร์สูญเสียรายได้ อีกทั้งการแพร่ระบาดยังส่งผลให้มีการจัดสรรงบประมาณใหม่เพื่อนำมาใช้ในการรับมือและจัดการกับสถานการณ์ฉุกเฉิน ทำให้โครงการพัฒนาท้องถิ่นต่าง ๆ ต้องล่าช้าออกไปหรือถูกยกเลิก นอกจากนี้ การเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขของประชาชนยังเป็นปัญหา เนื่องจากระบบสาธารณสุขในพื้นที่ต้องเผชิญกับความท้าทายในการจัดการกับจำนวนผู้ป่วยที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การบริหารจัดการและการพัฒนาท้องถิ่นต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับวิกฤตที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง⁵⁵

⁵³ กองความร่วมมือการลงทุน. (2563). รายงานภาวะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย. ฉบับรายปี 2563 (มกราคม-ธันวาคม).

⁵⁴ Thai News Agency. (2022). Cambodian migration and its impact on Thailand.

⁵⁵ ศูนย์วิจัยนโยบายและการจัดการสาธารณสุข. (2564). การปรับตัวขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่อสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย. วารสารสุขภาพและสังคม, 42(2), 33-47.

ตาราง 4.3 การวิเคราะห์กลยุทธ์เชิงรุก เชิงแก้ไข เชิงป้องกัน และเชิงรับ

<p style="text-align: center;">4.5 กลยุทธ์เชิงรุก SO Strength and Opportunity</p> <p>4.5.1. ส่งเสริมการผลิตสินค้าทางการเกษตรเพื่อสุขภาพ</p> <p>4.5.2. ส่งเสริมการค้าในพื้นที่ชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>4.5.3. อนุรักษ์อารยธรรมขอม และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน</p>	<p style="text-align: center;">4.6 กลยุทธ์เชิงแก้ไข WO Weakness and Opportunity</p> <p>4.6.1 พัฒนาศักยภาพในการผลิตสินค้าเพื่อสุขภาพให้มีมาตรฐาน</p> <p>4.6.2 พัฒนาฝีมือแรงงานพื้นที่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง</p> <p>4.6.3 สนับสนุนต้นทุนทางการเกษตร และส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</p>
<p style="text-align: center;">4.7 กลยุทธ์เชิงป้องกัน ST Strength and Threat</p> <p>4.7.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ชายแดนเพื่อรองรับการค้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต</p> <p>4.7.2 ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อลดหย่อนกฎ และระเบียบต่าง ๆ</p>	<p style="text-align: center;">4.8 กลยุทธ์เชิงรับ WT Weakness and Threat</p> <p>4.8.1 ป้องกันและส่งเสริมความมั่นคงภายในประเทศและตามแนวชายแดน</p>

การวิเคราะห์ TOWS องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

4.5 กลยุทธ์เชิงรุก

4.5.1 มีศักยภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิและสินค้าทางการเกษตรที่จับสนองต่อกระแสการตื่นตัวในการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ จังหวัดสุรินทร์มีพื้นที่นาทั้งหมด 3,122,936 ไร่ ครอบคลุมทั้ง 17 อำเภอ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ในการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพสูง โดยข้าวหอมมะลิสุรินทร์เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยความพิเศษของสภาพภูมิอากาศและดินที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก ทำให้ข้าวมีความหอมและคุณภาพสูง พื้นที่นาบางส่วนได้รับการพัฒนาเป็นเกษตรอินทรีย์เพื่อตอบสนองต่อกระแสความต้องการอาหารเพื่อสุขภาพที่ปราศจากสารเคมี การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีการเกษตรและการบริหารจัดการน้ำ เช่น โครงการชลประทานและแหล่งน้ำธรรมชาติ แม้ในบางพื้นที่จะยังไม่ทั่วถึงแต่ก็ช่วยให้ฐานการผลิตข้าวในจังหวัดมีความยั่งยืน นอกจากนี้สุรินทร์ยังมีศักยภาพในการขยายการผลิตและส่งออกข้าวและสินค้าเกษตรไปยังตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มที่ต้องการสินค้าออร์แกนิกและอาหารปลอดภัย เช่น ข้าวฮอว์ ข้าวอินทรีย์สุรินทร์ได้รับใบรับรองให้เป็นของดีจังหวัดสุรินทร์ Product Quality From Surin รับรอง โดย หอการค้าจังหวัดสุรินทร์ จากท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์⁵⁶

4.5.2 จุดผ่านแดนถาวรช่องจอมเป็นช่องทางสำคัญ ในการส่งเสริมการค้าชายแดน เชื่อมโยงการค้าและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพื่อนบ้านมาสู่ จังหวัดและกลุ่มจังหวัดรวมทั้งเขตภาคอีสานตอนล่าง ช่องจอมเป็นจุดผ่านแดนที่สำคัญตั้งอยู่ในอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวระหว่างไทยและกัมพูชา เปิดทำการตั้งแต่วเวลา 06.00 น. ถึง 22.00 น. จุดนี้ดึงดูดนักท่องเที่ยวและผู้ค้าให้มาซื้อสินค้าและสำรวจวัฒนธรรม การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานช่วยเพิ่มปริมาณการค้าและการท่องเที่ยว ทำให้ช่องจอมกลายเป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญในภาคอีสานตอนล่าง นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น โครงการปรับปรุงถนนและสร้างอาคารบริการนักท่องเที่ยว เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)⁵⁷

⁵⁶ วราภรณ์ หน่อสุวรรณ. (2552). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการซื้อข้าวอินทรีย์ของจังหวัดสุรินทร์. การศึกษาค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

⁵⁷ เอมอร แสนภูวา. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาผู้ค้ารายย่อยจุดผ่านแดนถาวรไทยกัมพูชา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

4.5.3 มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอารยธรรมขอมจำนวนมาก มีประเพณีวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน จังหวัดสุรินทร์มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอารยธรรมขอมที่สำคัญจำนวนมาก เช่น ปราสาทหินพิมายและปราสาทเมืองต่ำ ซึ่งไม่เพียงแสดงถึงความงดงามทางสถาปัตยกรรม แต่ยังเป็นเครื่องหมายของอารยธรรมขอมโบราณที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมในภูมิภาคนี้ นอกจากนี้ยังมีประเพณีและเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมขอม เช่น ประเพณีแซนโฎนตา ที่ชาวสุรินทร์จัดขึ้นเพื่ออุทิศบุญกุศล การจัดงานนี้เป็นารสืบสานวัฒนธรรมที่มีมาตั้งแต่อดีต ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและนักท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง อีกทั้งสุรินทร์ยังมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งเป็นแนวโน้มที่กำลังได้รับความนิยม โดยการเสนอบริการด้านสุขภาพ เช่น การนวดแผนไทยและสปาที่ใช้สมุนไพรท้องถิ่น การพัฒนาเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและเศรษฐกิจในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวเชิงอารยธรรมและสุขภาพนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มการเติบโตและความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต⁵⁸

4.6 กลยุทธ์เชิงแก้ไข

4.6.1 มีกระแสความต้องการสินค้าอาหารปลอดภัยและอาหารเพื่อสุขภาพจำนวนมาก แต่ผลผลิตที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานยังมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ แผนพัฒนาจังหวัดสุรินทร์มุ่งเน้นการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัยหรืออาหารเพื่อสุขภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายที่จะเพิ่มพื้นที่การเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานขึ้นทุกปี ในปี 2565 พื้นที่การเกษตรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานมีจำนวน 56,432 ไร่ ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงและช่วยสนับสนุนความต้องการอาหารเพื่อสุขภาพในชุมชน อย่างไรก็ตามในแผนพัฒนาจังหวัดยังมีการระบุถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตอาหารเพื่อสุขภาพ เช่น เกษตรกรเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งทำให้ผลผลิตบางส่วนไม่ผ่านมาตรฐานที่กำหนด นี่คือนสิ่งที่ยังคงต้องพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขต่อไป การพัฒนาที่จำเป็นคือการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในกระบวนการผลิต เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของอาหารเพื่อสุขภาพในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁵⁹

⁵⁸ วิลาลินี เหมหงษ์, คณินนิตย์ ไสยโสภณ, บุญยัง หนั่นดี. (2561). การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1.

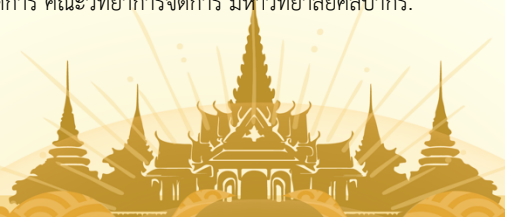
⁵⁹ นนทกานต์ จันทร์อ่อน. (2557). ความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทย. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

4.6.2 มีการพัฒนานวัตกรรมการผลิตและแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าแต่ก็ยังคงต้องพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานที่มีอยู่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ในแผนพัฒนาจังหวัดสุรินทร์ 20 ปี (พ.ศ. 2566-2585) มีการเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรและการแปรรูปอย่างต่อเนื่อง โดยตั้งเป้าหมายเพิ่มพื้นที่การเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานขึ้นทุกปี ในปี 2565 โดยมีเป้าหมายที่จะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 2-5% ของพื้นที่การเกษตรที่ผ่านมาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนานวัตกรรมการผลิตและการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าในภาคการเกษตร แต่ยังคงต้องพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานที่มีอยู่ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในตลาดและการใช้เทคโนโลยีใหม่ในการปรับปรุงกระบวนการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและประสิทธิภาพการผลิตที่ต่ำ ซึ่งผลผลิตบางส่วนไม่ผ่านมาตรฐานที่กำหนด การพัฒนานวัตกรรมการผลิตและแปรรูปในจังหวัดสุรินทร์มีความสำคัญต่อการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น ผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรรม โดยเฉพาะการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปที่มีคุณภาพและมาตรฐาน นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในตลาดและเทคโนโลยีใหม่ ๆ การฝึกอบรมและการให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการผลิตและการแปรรูปที่ทันสมัยจะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับแรงงานในพื้นที่ ทำให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้ดียิ่งขึ้น⁶⁰

4.6.3 ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย ต้องส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตด้านเกษตรกรรม การดำรงชีวิตโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ และการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีพลังงานทางเลือก ประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีรายได้น้อย ซึ่งจำเป็นต้องมีการสนับสนุนในการลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตรและการดำเนินชีวิต เพื่อให้การพัฒนามีความยั่งยืน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางที่สำคัญและสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยธรรมชาติ การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมการทำเกษตรแบบรวมกลุ่ม จะมีส่วนช่วยในการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีพลังงานทางเลือก เช่น พลังงานจากแสงอาทิตย์และพลังงานชีวมวล ยังมีส่วนช่วยในการลดค่าใช้จ่ายในการผลิตและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว โดยการพัฒนาระบบพลังงานหมุนเวียนและการสร้างเครือข่ายการใช้พลังงานในชุมชน ทำให้เกษตรกรในสุรินทร์สามารถลดการพึ่งพาพลังงานจากภายนอก แนวทาง

⁶⁰ กิตติพงษ์ ตระกูลโชคอำนวย. (2558). นวัตกรรมการผลิตข้าว การแปรรูปข้าว และการค้าข้าวในประเทศไทย. บทความวิจัยตามหลักสูตรดุขุภักดิ์บัณฑิต สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เหล่านี้จะช่วยให้เกษตรกรในสุรินทร์มีโอกาสสร้างฐานะที่มั่นคงและยั่งยืนในอนาคต พร้อมทั้งมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป⁶¹

4.7 กลยุทธ์เชิงป้องกัน

4.7.1 จุดผ่านแดนช่องจอมเป็นช่องทางสำคัญในการเชื่อมโยงการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านแต่โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาให้สามารถรองรับการค้าที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นในทุกปี ควรพัฒนาให้ได้มาตรฐานเพื่อรองรับปริมาณการค้าที่เพิ่มขึ้น โดยมีปัญหา คือ โครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอ: ถนนหนทาง สิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งยังไม่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการรองรับปริมาณการค้าที่เพิ่มขึ้น ขั้นตอนการผ่านแดนซับซ้อน ขั้นตอนการตรวจสอบสินค้าและเอกสารยังมีความซับซ้อน ใช้เวลานาน ส่งผลต่อต้นทุนในการขนส่งและความล่าช้าในการส่งมอบสินค้า การอำนวยความสะดวกยังไม่ครบวงจร: ยังขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบการ เช่น คลังสินค้าขนาดใหญ่ ศูนย์กระจายสินค้า และศูนย์โลจิสติกส์ โดยมีข้อเสนอในการพัฒนา คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ปรับปรุงถนน สร้างสะพาน พัฒนาระบบระบายน้ำ การปรับปรุงระบบการผ่านแดน เช่น การอำนวยความสะดวกในการผ่านแดนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพิ่มช่องทางการผ่านแดน รวมถึงการพัฒนาระบบประสานงาน อีกทั้งการส่งเสริมการค้าระหว่างชายแดน เช่น การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ การจัดงานแสดงสินค้า การสนับสนุนผู้ประกอบการรายย่อย จะเป็นการเพิ่มปริมาณการค้า สร้างงาน สร้างรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิต เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน⁶²

4.7.2 ข้อกำหนดด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบของประเทศเพื่อนบ้านที่ค่อนข้างยุ่งยาก ซับซ้อน ไม่เป็นมาตรฐานสากล ไม่เอื้ออำนวยต่อการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว จังหวัดสุรินทร์ในฐานะจังหวัดชายแดนที่มีพรมแดนติดกับประเทศกัมพูชา การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ปัญหาหนึ่งที่พบคือ ความแตกต่างของกฎระเบียบระหว่างสองประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าและการขยายตัวของเศรษฐกิจในหลายด้าน ความแตกต่างของกฎระเบียบระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการค้า การ

⁶¹ จิตติพร จินดาแก้ว. (2547). ผลการดำเนินงานการจัดทำรายงานภาวะการผลิตพืชที่ปลูกในตำบลและอำเภอ ปี 2545 จังหวัดสุรินทร์. กรมส่งเสริมการเกษตร

⁶² ลลนา สุขพิศาล, ภัทรารัตน์ ชิตชอบ. (2565). การศึกษาความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณจุดผ่านแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์. วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2566.

ลงทุน และการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ การแก้ไขปัญหาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เอื้ออำนวยและส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ⁶³

4.8 กลยุทธ์เชิงรับ

4.8.1 ป้องกันและส่งเสริมความมั่นคงภายในประเทศและตามแนวชายแดน จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีพรมแดนติดกับประเทศกัมพูชา ทำให้มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์สูงในการรักษาความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการป้องกันและส่งเสริมความมั่นคงทั้งภายในและตามแนวชายแดน เนื่องจากจังหวัดสุรินทร์มีพรมแดนติดกับประเทศกัมพูชา การรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เช่น การลักลอบเข้าเมือง การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ และการก่อการร้าย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ โดยมีมาตรการสำคัญ⁶⁴

⁶³ กริช อึ้งวิฑูรสถิตย์, จรินทร์ เจริญศรีวัฒนกุล. (2563). การลงทุนของนักลงทุนไทยในประเทศกัมพูชา: กฎระเบียบและข้อพึงพิจารณา. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2563.

⁶⁴ ณะศักดิ์ ปฎิมาประกร. (2557). การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทยภายใต้กระบวนการทัศน์ ความมั่นคงใหม่ ในบริบทประชคมและความมั่นคงอาเซียน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวิทยาลัยบูรพา.

บทที่ 5

กลไกภาคีภิบาลกับการพัฒนาในพื้นที่ กรณีศึกษาโครงการโลกของช้าง

“ช้าง” มีความใกล้ชิดกับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตกาล มีความสำคัญกับชาวไทยเรื่อยมา ทั้งในส่วนของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่มีการเลี้ยงช้างมากที่สุดในประเทศไทย เป็นที่รู้จักจากทั้งในและต่างประเทศว่าเป็น “เมืองช้าง” การเลี้ยงช้างของคนในพื้นที่นั้นแตกต่างจากการเลี้ยงช้างในภูมิภาคอื่นๆ เพราะคนสุรินทร์มองช้างเป็นเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัว และในทุกๆ เทศกาลคนสุรินทร์จะเอาช้างเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องด้วยเสมอจนกลายเป็นวิถีชีวิตความผูกพันระหว่างคนและช้างที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ

ในช่วงที่กระแสการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้เข้ามายังพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ส่งผลให้มีความต้องการพื้นที่เพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น พื้นที่ป่าสำคัญหลายๆ แห่งที่เคยอุดมไปด้วยพืชอาหารช้างและสมุนไพรรักษาช้างโดนบุกรุก ซึ่งมันส่งผลกระทบต่อช้างในพื้นที่ และยังประสบปัญหาในเรื่องของควาญช้างหรือเจ้าของช้างไม่มีอาชีพจึงต้องนำช้างไปรับจ้างอยู่ตามปางช้างต่างๆ และส่วนหนึ่งได้นำช้างออกไปเร่ขายของที่ระลึกและอาหารช้างตามจังหวัดอื่นๆ ซึ่งมันได้ก่อให้เกิดปัญหาในวงกว้าง ทั้งทางด้านสุขภาพของช้าง ปัญหาทางด้านสังคมและครอบครัวของควาญช้างหรือเจ้าของช้าง มีหน้าซ้ำยังก่อให้เกิดการจรรยาบรรณติดขัด และทำให้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่ในเชิงลบ รัฐจึงควรที่จะต้องกำหนดมาตรฐานเพื่อออกระเบียบปฏิบัติ ให้ช้างที่จะทำงานแต่ละชนิดได้รับการรับรองจากรัฐบาล และแก้ไขปัญหามาโดยการนำช้างกลับมายังภูมิลำเนา แต่หน่วยงานของรัฐที่จะเข้ามาแก้ไขก็ประสบปัญหามากมายไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการที่แต่ละหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องแต่ไม่เบ็ดเสร็จสมบูรณ์และแต่ละหน่วยงานมองในส่วนของการแก้ไขปัญหาเรื่องช้างเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างล่าช้า ดำเนินการต่างๆ ได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ ด้วยปัญหาต่างๆ ดังที่กล่าวมาจึงกำเนิดโครงการพัฒนาหมู่บ้านช้างอย่างเป็นรูปธรรมขึ้น ณ บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม เมื่อปี 2535 เพื่อเป็นการอนุรักษ์ช้างไทย รวมทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาระยะยาว และเมื่อ พ.ศ. 2549 อบจ.สุรินทร์ได้จัดทำโครงการ “นำช้างคืนถิ่น เพื่อพัฒนาสุรินทร์บ้านเกิด” โดยการรวบรวมช้างเร่รอนในต่างจังหวัดให้กลับมาอยู่ในศูนย์คชศึกษา และจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติดงภูดินรองรับการกลับคืนถิ่นของช้างและควาญช้าง ในปัจจุบันมีช้างอยู่ในโครงการตามศักยภาพของ อบจ. อยู่ 57 เชือก/คน และอีก 150 เชือกที่ได้รับการอนุเคราะห์จากองค์การสวนสัตว์ ในพระบรมชูปถัมภ์ ดังนั้น จึงมีช้างรวมทั้งสิ้น 207 เชือก ในโครงการฯ

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์นายกิตติภัทร์ รุ่งธนเกียรติ ได้น้อมนำพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถมาเป็นแรงบันดาลใจในการมุ่งผลักดันโครงการ “โลกของช้าง” ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงภูดิน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีช้างมากที่สุดในโลก เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องช้างและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ กระจายรายได้ให้ชุมชน และเป็นพื้นที่ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์จากทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ จะพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ขนาดใหญ่ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับช้างทั้งระบบจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการต่อยอดจากโครงการเดิม คือ “โครงการนำช้างคืนถิ่น เพื่อพัฒนาสุรินทร์บ้านเกิด”

5.1 รายละเอียดของโครงการโลกของช้าง

โครงการโลกของช้างภายใต้แนวคิด “โลกของช้าง ประตูล้านครวัด” โดยนำเสนอวิถีชีวิตความผูกพันระหว่างชาวกูยเลี้ยงช้างผ่านวิธีการ “ท่องเที่ยวและเรียนรู้ตามอัธยาศัย” รูปแบบของโครงการจะประกอบไปด้วย

1. ซุ้มประตูทางเข้าหลัก
2. หมู่บ้านวัฒนธรรมชาวกูย
3. โรงเรียนฝึกช้าง
4. โรงช้างสำคัญ
5. ร้านค้าและร้านอาหาร
6. แปลงปลูกพืชอาหารช้าง
7. แหล่งน้ำสำหรับให้ช้างเล่นน้ำ
8. ลานวัฒนธรรม การแสดง และอัมพันท์
9. ศูนย์สุขภาพช้าง
10. วงเวียนช้าง
11. ท้องไผ่
12. บ้านช้างชรา
13. สุสานช้าง
14. หอคอยชมช้าง
15. พิพิธภัณฑ์ช้าง

โดยนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจทุกอย่างของข้างตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันผ่านรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกอาคาร นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสวิถีชีวิต ความผูกพันระหว่างคนกับข้าง บรรยากาศต่างๆ รูปแบบชุมชน สามารถเป็นแหล่งพักผ่อน และพื้นที่จับจ่ายใช้สอยสินค้าของที่ระลึกจากคนในพื้นที่

5.2 รูปแบบ/ประเภทของกลไกภาคีภิบาลของโครงการโลกของข้าง

โครงการโลกของข้างเป็นความร่วมมือระหว่างภาคส่วนแบบ “จตุรภาคี” ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน⁶⁵ โดยได้รับการดำเนินการจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และการสนับสนุนจากหลากหลายภาคส่วน ซึ่งแต่ละภาคส่วนจะมีบทบาทที่เหมาะสมตามศักยภาพของตน เพื่อให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายในการอนุรักษ์ข้างและพัฒนาป่าสงวนแห่งชาติดงภูดินให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำที่มีจำนวนข้างเลี้ยงมากที่สุดในโลก โครงการนี้ยังมุ่งเน้นการสร้างแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับข้าง วิถีชีวิตชนพื้นเมือง และวัฒนธรรมในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับข้างอย่างครบวงจร

5.3 เชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎี

“ทฤษฎีความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐในแนวดิ่ง” (vertical intergovernmental collaboration) มุ่งเน้นถึงการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐบาลที่อยู่ในระดับต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและบูรณาการเชิงนโยบาย⁶⁶ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาและขับเคลื่อนโครงการสาธารณะต่าง ๆ รวมถึงโครงการโลกของข้าง จังหวัดสุรินทร์ โครงการนี้ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นองค์กรท้องถิ่นที่มีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ โดยเฉพาะการดูแลข้างและการอนุรักษ์วัฒนธรรมเกี่ยวกับข้างที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์ การดำเนินโครงการโลกของข้างจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐในระดับกลางและส่วนกลาง เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทั้งในด้านทรัพยากรงบประมาณ และมีนโยบายที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมพื้นถิ่น โครงการโลกของข้างต้องการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในแนวดิ่ง โดยเฉพาะการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากหน่วยงานระดับชาติ เช่น

⁶⁵ สุรียานนท์ พลลิม. (2567). ความร่วมมือระหว่างภาคส่วน. Collaborative Governance Week 7, 5.

⁶⁶ สุรียานนท์ พลลิม. (2567). ความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐในแนวดิ่ง (vertical intergovernmental collaboration). Collaborative Governance Week 12, 8.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับช้าง ทั้งนี้การดำเนินโครงการต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนด โดยการเชื่อมโยงนโยบายระดับชาติและท้องถิ่นเพื่อความยั่งยืน นอกจากนี้การจัดงานแสดงช้างสุรินทร์ประจำปี ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนและการประสานงานจากส่วนกลางเพื่อให้เกิดผลดีทั้งในด้านเศรษฐกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรม

“Theories that clarify collaboration” เป็นชุดของทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่อธิบายถึงปัจจัยและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มในสังคม ทฤษฎีเหล่านี้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยให้เราเข้าใจวิธีการทำงานร่วมกันและปัจจัยที่ทำให้ความร่วมมือระหว่างกลุ่มหรือองค์กรเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีเหล่านี้ไม่ได้เป็นผลงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นผลจากการพัฒนาแนวคิดโดยนักวิชาการหลายท่านจากหลายสาขาวิชาที่ศึกษาเรื่องการทำงานร่วมกัน⁶⁷

“ทฤษฎีการพัฒนากลุ่ม” (Group Development Theory) โครงการโลกของช้างเริ่มต้นจากการรวมตัวของหลายฝ่ายที่มีเป้าหมายร่วมกันในการอนุรักษ์ช้างและฟื้นฟูความเป็นอยู่ของช้าง องค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และมหาวิทยาลัยชั้นนำ เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมีหน่วยวิจัยด้านสัตวแพทย์และสัตวป่าที่ทำการศึกษาศุขภาพช้าง การทำงานร่วมกันในระยะแรกอาจเกิดความขัดแย้งในความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์และการดูแลช้าง ซึ่งเป็นลักษณะของขั้นตอน Storming แต่เมื่อผ่านการทำงานและการประชุมหารือ ความร่วมมือก็พัฒนาขึ้นตามขั้นตอน Norming ทุกฝ่ายสามารถปรับเป้าหมายและวิธีการทำงานให้สอดคล้องกัน จนกระทั่งเข้าสู่ขั้น Performing ที่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กรอบการทำงานที่ชัดเจน เช่น การตั้งเขตอนุรักษ์ช้างเพื่อดูแลสุขภาพและป้องกันการลักลอบค้าช้าง เมื่อบางโครงการสิ้นสุดลง เช่น การจัดงานเทศกาลช้างประจำปีหรือการจัดกิจกรรมเฉพาะทาง โครงการย่อยเหล่านั้นจะเข้าสู่ขั้นตอน Adjourning แต่โครงการอนุรักษ์หลักยังคงดำเนินต่อไปในระยะยาว⁶⁸

⁶⁷ สุรียานนท์ พลสิม. (2567). ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกันทางสังคม. Collaborative Governance week 3, 7.

⁶⁸ สุรียานนท์ พลสิม. (2567). ทฤษฎีการพัฒนากลุ่ม. Collaborative Governance week 3, 7.

“ทฤษฎีตัวตนทางสังคม” (Social Identity Theory) มุ่งเน้นไปที่การสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันในกลุ่ม และผลกระทบที่อัตลักษณ์นั้นมีต่อการทำงานร่วมกัน ในกรณีของโครงการโลกของช้าง ผู้ที่ทำงานในโครงการจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, กรมปศุสัตว์, นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น และชุมชนท้องถิ่น ต่างมีความรู้สึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่มีเป้าหมายในการอนุรักษ์ช้าง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์และมีความสำคัญทางวัฒนธรรม การสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันนี้ส่งผลให้ผู้มีส่วนรวมในโครงการมีแรงจูงใจในการปกป้องและสนับสนุนช้างในฐานะทรัพยากรที่มีค่า ไม่เพียงแต่ในเชิงสังคมและเศรษฐกิจ แต่ยังรวมถึงความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมและจิตวิญญาณระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับช้าง อัตลักษณ์ที่แข็งแกร่งนี้ยังส่งผลให้จังหวัดสุรินทร์กลายเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม ซึ่งทำให้ผู้คนจากทั่วโลกสนใจที่จะมาเยือนและมีส่วนร่วมในการปกป้องช้าง ซึ่งทั้งหมดนี้เสริมสร้างให้โครงการสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁶⁹

“ทฤษฎีโครงสร้างนิยม” (Structuration Theory) ของ Anthony Giddens อธิบายว่าการกระทำของแต่ละบุคคลเกิดขึ้นในบริบทของโครงสร้างทางสังคม และโครงสร้างเหล่านั้นสามารถทั้งสนับสนุนและจำกัดการกระทำ ในกรณีของโครงการโลกของช้าง โครงสร้างของหน่วยงานรัฐอย่าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ กรมปศุสัตว์ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีบทบาทสำคัญในการสร้างกรอบการทำงานและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ช้าง เช่น การออกกฎหมายปกป้องช้าง การจัดตั้งเขตอนุรักษ์สัตว์ป่า และการให้ทุนสนับสนุนเพื่อดูแลสุขภาพช้าง การมีโครงสร้างทางสังคมเช่นนี้เอื้อให้โครงการสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม โครงสร้างที่มีอาจจำกัดการดำเนินงานบางประการ เช่น งบประมาณของหน่วยงานที่อาจไม่เพียงพอสำหรับการดูแลช้างทุกตัว หรือการขาดแคลนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านช้างในพื้นที่ สิ่งเหล่านี้ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ และนักวิจัยต้องปรับตัวและหาวิธีแก้ปัญหาภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่ เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น⁷⁰

“ทฤษฎีแบบเครือข่าย” (Network Theory) เน้นถึงความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือองค์กรที่มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ในกรณีของโครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกับองค์กรอนุรักษ์ช้างและหน่วยงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยขอนแก่น เครือข่ายการทำงานที่

⁶⁹ สุริยานนท์ พลสิม. (2567). ทฤษฎีตัวตนทางสังคม. Collaborative Governance week 3, 7.

⁷⁰ สุริยานนท์ พลสิม. (2567). ทฤษฎีโครงสร้างนิยม. Collaborative Governance week 3, 7.

สร้างขึ้นไม่เพียงแต่ช่วยในการจัดการข้อมูลและการทำงานในระดับท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังช่วยให้โครงการสามารถเข้าถึงทรัพยากรและความรู้ในระดับนานาชาติได้ ตัวอย่างเช่น การวิจัยด้านสุขภาพข้างจากนักวิจัยต่างประเทศ การพัฒนากิจกรรมอนุรักษ์ช้างที่ยั่งยืน และการเรียนรู้จากโครงการอนุรักษ์ช้างในประเทศอื่น ๆ การทำงานร่วมกันในลักษณะนี้ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการทำงาน รวมทั้งยังช่วยให้โครงการสามารถปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมการทำงานได้อย่างทันท่วงที⁷¹

“ทฤษฎีความซับซ้อนทางสังคม” (Complexity Theory) มองว่าการทำงานร่วมกันของหลายฝ่ายในโครงการโลกของช้างเป็นกระบวนการที่ไม่สามารถคาดเดาได้ล่วงหน้า และมีการปรับตัวตามสถานการณ์ตลอดเวลา ในกรณีของโครงการนี้ ทีมงานจากหลายหน่วยงาน เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, กรมปศุสัตว์, มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และองค์กรอนุรักษ์ ต้องเผชิญกับปัจจัยที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจท้องถิ่น และความต้องการของชุมชนที่เปลี่ยนไป โครงการจำเป็นต้องสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ช้างกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ความซับซ้อนเหล่านี้ทำให้โครงการต้องมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานและชุมชนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁷²

5.4 ถอดบทเรียนกลไกภาคีภิบาลประสบความสำเร็จ

โครงการโลกของช้างที่สุรินทร์เป็นตัวอย่างที่ดีของการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ช้างและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มชาวกูยที่มีประวัติศาสตร์ในการเลี้ยงช้างมาอย่างยาวนาน มีบทบาทสำคัญในการดูแลและอนุรักษ์ช้างในลักษณะที่ยั่งยืน การร่วมมือในโครงการนี้ไม่เพียงช่วยให้ช้างได้รับการดูแลที่เหมาะสม แต่ยังส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สร้างความตระหนักรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ นอกจากนี้ โครงการยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและองค์กรอนุรักษ์เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถช่วยเหลือช้างในสถานการณ์ภัยพิบัติ ขณะเดียวกัน ภาคธุรกิจได้ร่วมสนับสนุนทางการเงินและพัฒนาแผนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งช่วยสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนและธุรกิจเพื่อการอนุรักษ์ในระยะยาว การทำงานร่วมกันนี้ยังรวมถึงการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวผ่านการอบรมและสัมมนาเพื่อ

⁷¹ สุริยานนท์ พลสิม. (2567). ทฤษฎีแบบเครือข่าย. Collaborative Governance week 3, 8.

⁷² สุริยานนท์ พลสิม. (2567). ทฤษฎีความซับซ้อนทางสังคม. Collaborative Governance week 3, 8.

ส่งเสริมความเข้าใจในความสำคัญของการอนุรักษ์ช้างและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้โครงการโลกของช้างเป็นโมเดลที่มีคุณค่าในการอนุรักษ์สัตว์ป่าในประเทศไทยอย่างยิ่ง

จากการลงพื้นที่พบว่า โครงการโลกของช้างที่สุรินทร์ดำเนินการภายใต้ความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาครัฐและภาคีเครือข่ายซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างหน่วยงานหลายระดับ ในส่วนของความร่วมมือแนวตั้ง (vertical intergovernmental collaboration) โครงการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีการสั่งการและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรม โทรศัพท์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย และการกีฬาแห่งประเทศไทย โดยการทำงานร่วมกันนี้จะปรับตามบริบทของงานที่จัดขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ การจัดการอีเวนต์ และการสร้างความตระหนักรู้ในสาธารณชน หน่วยงานแต่ละแห่งมีบทบาทเฉพาะในการดำเนินงานตามคำสั่งที่มาจากระดับจังหวัด ซึ่งทำให้การประสานงานและการจัดการงานในแต่ละภาคส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้โครงการยังส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคี (Network Theory) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับองค์กรอนุรักษ์ช้างและหน่วยงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ การร่วมมือกับเครือข่ายเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สนับสนุนการอนุรักษ์ช้างและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ ทั้งในแง่การวิจัยและการให้คำปรึกษาเชิงวิชาการ ซึ่งทำให้โครงการสามารถปรับปรุงและพัฒนาการอนุรักษ์ช้างในรูปแบบที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

โดยสรุป โครงการโลกของช้างที่สุรินทร์ประสบความสำเร็จในเรื่องความร่วมมือเพราะมีการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งแนวตั้งและภาคีเครือข่าย โดยภาคส่วนต่าง ๆ ได้ร่วมมือกันตามคำสั่งจากหน่วยงานระดับจังหวัดในการจัดการงาน ซึ่งทำให้การประสานงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันในการประชาสัมพันธ์และจัดอีเวนต์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในสาธารณชน นอกจากนี้ การสนับสนุนจากองค์กรอนุรักษ์และหน่วยงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยช่วยเสริมสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทำให้การอนุรักษ์ช้างมีความยั่งยืนยิ่งขึ้น การทำงานร่วมกันนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ช้างได้รับการดูแลที่เหมาะสม แต่ยังสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งผลให้โครงการมีความยั่งยืนและสามารถสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนและธุรกิจเพื่อการอนุรักษ์ช้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา

6.1 สรุปข้อมูลพื้นฐานเชิงพื้นที่

จังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยมีพรมแดนติดกับจังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี และมีประชากรที่หลากหลายโดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์กวย ซึ่งมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเฉพาะตัวที่แตกต่างจากชาวไทยทั่วไป ความสำคัญของสุรินทร์ไม่เพียงอยู่ที่วัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งพื้นที่การเกษตรที่เหมาะสมแก่การปลูกข้าวและพืชผลต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ เช่น ข้าวหอมมะลิ ซึ่งเป็นสินค้าหลักที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ นอกจากนี้ จังหวัดสุรินทร์ยังมีการเลี้ยงช้างที่มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนี้อีกด้วย

ในด้านเศรษฐกิจ จังหวัดสุรินทร์ยังคงพึ่งพาภาคการเกษตรเป็นหลัก ซึ่งอาจทำให้เสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและราคาสินค้าเกษตรที่ผันผวน อย่างไรก็ตาม มีการพัฒนาโครงการและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งในเศรษฐกิจท้องถิ่น เช่น โครงการ Smart Farming ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาสินค้า OTOP ที่มีคุณภาพซึ่งช่วยส่งเสริมการตลาดและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนในท้องถิ่น

การพัฒนาของจังหวัดสุรินทร์ยังคงมีอุปสรรคหลายประการ เช่น การเข้าถึงเทคโนโลยีที่มีข้อจำกัดในพื้นที่ชนบท และปัญหาความไม่ต่อเนื่องในการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และชุมชนท้องถิ่นสามารถช่วยผลักดันการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ ด้วยการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การสร้างป่าชุมชนและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จังหวัดสุรินทร์จึงมีศักยภาพในการเป็นโมเดลที่ดีในการพัฒนาท้องถิ่นของประเทศไทยในอนาคต

6.2 การวิเคราะห์ STEEPI Analysis

จังหวัดสุรินทร์เผชิญกับความท้าทายหลายประการที่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและความแตกต่างในวิถีชีวิตระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์อาจทำให้เกิดอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในชุมชน นอกจากนี้ การเข้าถึงเทคโนโลยีในพื้นที่ชนบทยังมี

ข้อจำกัดในด้านการศึกษาและการฝึกอบรม ส่งผลให้การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบ Smart Farming ยังไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งเศรษฐกิจที่ยังพึ่งพาภาคการเกษตรเป็นหลักทำให้เสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและราคาสินค้าเกษตรที่ผันผวน การเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่าจากการขยายการเกษตรก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่รุนแรง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและการดำรงชีวิตของชุมชน

ถึงแม้จะมีความท้าทาย แต่จังหวัดสุรินทร์ยังมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะความเชี่ยวชาญในการเลี้ยงช้างของชาวกูย สามารถเป็นเอกลักษณ์ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ อบจ.สุรินทร์มีโอกาสในการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากชุมชน นอกจากนี้ จังหวัดนี้ยังมีศักยภาพในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP และการเลี้ยงช้าง ยังสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งในด้านการเกษตรและการท่องเที่ยวได้ รวมถึงการพัฒนาสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพเพื่อกระจายรายได้เข้าสู่ชุมชน

เพื่อสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืนในจังหวัดสุรินทร์ ควรมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงการสร้างโครงการร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างและการรักษาวิถีชีวิตพื้นถิ่นก็เป็นอีกทางเลือกที่ดี อบจ.สุรินทร์ควรจัดหาแหล่งเงินทุนร่วมกับภาคเอกชนเพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางออนไลน์ นอกจากนี้ยังควรมีการส่งเสริมโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่ป่าที่ถูกทำลายร่วมกับภาควิชาการและองค์กรอนุรักษ์ เพื่อสร้างระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนในอนาคต

6.3 การวิเคราะห์ฐานข้อมูลยุทธศาสตร์ A-O-I

โครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในจังหวัดสุรินทร์มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีความหลากหลาย ซึ่งรวมถึงสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ที่มีบทบาทในการจัดการฝึกอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น เทศบาลเมืองสุรินทร์ที่ดูแลด้านบริการสาธารณะ เช่น การจัดการขยะและน้ำประปา และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่มุ่งเน้นการศึกษาและวิจัยด้านการเกษตรและสังคมศาสตร์ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการร่วมมือที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

การประสานงานระหว่างองค์กรต่าง ๆ เช่น สมาคมการค้าและอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ หน่วยงานพัฒนาที่ดิน และสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสุรินทร์ เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของความร่วมมือที่สำคัญในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการเกษตร ทั้งการจัดสัมมนาและกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจ รวมถึงการให้คำปรึกษาและฝึกอบรม ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงทรัพยากรและตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางการเงินและลดความเสี่ยงในการผลิต โดยที่การดำเนินงานเหล่านี้ยังคงอยู่ภายใต้กรอบความร่วมมือที่มีการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชน

ในส่วนของความร่วมมือในระดับปัจเจก มีบุคคลสำคัญ เช่น ดร.พระครูสมุห์หาญ ปัญญาโร ที่มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการพัฒนาชุมชน นายสมโรจน์ คุกิจดิเกษม ที่ดูแลการอนุรักษ์ช้าง และนายเฉลิมพล สารราม ซึ่งทำงานเกี่ยวกับการควบคุมและเลี้ยงช้าง การมีบุคคลเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมไม่เพียงช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ช้างในจังหวัดสุรินทร์ แต่ยังสร้างความตระหนักรู้ให้กับชุมชนเกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์ ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนในด้านเศรษฐกิจและสังคม

6.4 การวิเคราะห์ SWOT จังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์มีจุดแข็งหลายประการที่ทำให้มีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจและการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยพื้นที่ในจังหวัดนี้มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์และข้าวหอมมะลิคุณภาพดี รวมถึงมีข้าวพื้นถิ่นที่หลากหลายและมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน นอกจากนี้ เกษตรกรในพื้นที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ พร้อมทั้งมีเครือข่ายองค์กรและกลุ่มที่เข้มแข็ง ซึ่งช่วยส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญให้เกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ สุรินทร์ยังเป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ไหมและผ้าพื้นเมืองที่มีชื่อเสียง อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมคนกับช้างที่ได้รับความนิยมในระดับสากล

อย่างไรก็ตาม จังหวัดสุรินทร์ยังเผชิญกับจุดอ่อนหลายประการ เช่น ดินที่มีสภาพเป็นดินทรายซึ่งไม่อุ้มน้ำและแหล่งน้ำที่ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกษตรกรต้องพึ่งพาน้ำฝนในการผลิต นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับรายได้ของประชาชนที่ต่ำและการใช้พลังงานทดแทนในภาคการเกษตรที่น้อย ซึ่งทำให้แรงงานในพื้นที่ขาดทักษะและพัฒนาการที่เหมาะสม ขณะเดียวกันยังมีการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นระบบ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเกิดปัญหาทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

ในขณะที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจและการพัฒนาอย่างมากจากนโยบายรัฐบาลที่สนับสนุนด้านการเกษตรและการท่องเที่ยว ความสนใจในการบริโภคสินค้าปลอดสารพิษ และความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาค การพัฒนาทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานในประเทศเพื่อนบ้านจะนำมาซึ่งโอกาสในการนำเข้าสินค้าและวัสดุก่อสร้างมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคจากความไม่แน่นอนในนโยบาย

ของรัฐบาล ความผันผวนทางเศรษฐกิจโลก และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อ การผลิตทางการเกษตร ทำให้จังหวัดสุรินทร์ต้องการการพัฒนาและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

6.5 การวิเคราะห์ TOWS จังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์แสดงให้เห็นถึงการสร้างกลยุทธ์ที่สามารถใช้ศักยภาพของจุดแข็งและโอกาสในการ พัฒนาภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกลยุทธ์เชิงรุก (S+O) เน้นการใช้ศักยภาพในการผลิตข้าวหอม มะลิและสินค้าเกษตรคุณภาพสูงเพื่อตอบสนองต่อกระแสการบริโภคเพื่อสุขภาพที่กำลังเติบโต อีกทั้งจุด ผ่านแดนถาวรช่องจอมซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนยังสามารถเชื่อมโยงการค้าและการท่องเที่ยว ระหว่างจังหวัดกับประเทศเพื่อนบ้านได้ นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และประเพณีที่สามารถสร้างโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศได้อีกด้วย

ในขณะที่กลยุทธ์เชิงแก้ไข (W+O) มุ่งเน้นไปที่การตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นของสินค้า อาหารปลอดภัยและการพัฒนานวัตกรรมการผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทักษะแรงงานและลดต้นทุนการผลิตด้วยการนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีพลังงานทางเลือกเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มความยั่งยืนในด้านการเกษตร ซึ่งจะช่วยยกระดับรายได้ของเกษตรกรที่มีพื้นฐานอยู่ในภูมิภาค

สุดท้าย กลยุทธ์เชิงป้องกัน (S+T) และเชิงรับ (W+T) เน้นความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานที่สามารถรองรับการค้าชายแดนให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อปริมาณการค้าที่เพิ่มขึ้นใน อนาคต นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมความมั่นคงภายในประเทศและการป้องกันการพังทลายของดินซึ่งเป็น ปัญหาที่สำคัญต่อการพัฒนาเกษตรกรรมในพื้นที่ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจนสามารถช่วยให้จังหวัด สุรินทร์เดินหน้าพัฒนาศักยภาพและสร้างรายได้จากการเกษตรและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปใน อนาคต

6.6 การวิเคราะห์ภาคีภิบาลกับการพัฒนาพื้นที่

โครงการโลกของช้างที่สุรินทร์เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และ ชุมชน เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ช้างและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มชาวกูยที่มีประวัติศาสตร์ใน

การเลี้ยงช้าง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดูแลและอนุรักษ์ช้างในลักษณะที่ยั่งยืน โครงการนี้ไม่เพียงแต่ให้การดูแลช้างอย่างเหมาะสม แต่ยังช่วยให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สร้างความตระหนักรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ช้างและสิ่งแวดล้อม การร่วมมือกันนี้จึงมีผลกระทบทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งช้างและชุมชนท้องถิ่น

โครงการนี้ดำเนินการภายใต้ความร่วมมือทั้งภาครัฐและภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของความร่วมมือแนวตั้งที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานระหว่างหน่วยงานหลายระดับ เช่น สำนักงานวัฒนธรรม การกีฬาแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ โดยการทำงานร่วมกันนี้มีการปรับเปลี่ยนตามบริบทของงานเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในสาธารณชน รวมทั้งการจัดอีเวนต์เพื่อประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนจากองค์กรอนุรักษ์และหน่วยงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยยังช่วยเสริมสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ช่วยในการอนุรักษ์ช้างในรูปแบบที่ยั่งยืน

โครงการโลกของช้างที่สุรินทร์ประสบความสำเร็จในด้านความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้การประสานงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดความตระหนักรู้ในสาธารณชนมากขึ้น นอกจากนี้ ความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรอนุรักษ์และการวิจัยยังส่งผลให้การอนุรักษ์ช้างมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น โดยไม่เพียงแต่ดูแลช้างอย่างเหมาะสม แต่ยังช่วยสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งผลให้โครงการมีความยั่งยืนและสามารถสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนและธุรกิจเพื่อการอนุรักษ์ช้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). รายงานการศึกษาเรื่องผลกระทบของกระแสนิยมต่างชาติที่มีต่อชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- _____. (2550). คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อสาการศึกษาดินแดน.
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2567). การส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (ASEAN Connectivity). ครอบคลุมความร่วมมือความสัมพันธ์กับภายนอก.
- กระทรวงพลังงาน. (2561). แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2561 - 2580 (AEDP2018). กรุงเทพฯ: กระทรวงพลังงาน.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2556). นายสมโรจน์ คุกกิจเกษม. ศูนย์ข้อมูลกลางวัฒนธรรม. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา http://www.m-culture.in.th/album/179408/นายสมโรจน์_คุกกิจ_เกษม
- กรีซ อังวิฑูรสถิตย์, จรินทร์ เจริญศรีวัฒนกุล. (2563). การลงทุนของนักลงทุนไทยในประเทศกัมพูชา: กฎระเบียบและข้อพึงพิจารณา. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2563.
- กฤติกา ธรรมวิเศษ, จ่านงค์ จันท์เขียว, ยุวดี พลศรี, สุดใจ สะอาดยิ่ง, สุภาวดี หลวงกลาง, อัจฉรา สุทธิสนธิ์, อัคราพร สุขทอง. (2566). การศึกษามรดกภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นเมืองสู่การสร้างสรรคการแสดงชุด “ระบำทอผ้าไหมเมืองสุรินทร์” บ้านท่าสว่าง อำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 25.
- กลุ่มนโยบายและแผนงาน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์. (2564). แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์.
- กองกำลังสุรนารี. (2567). กิจกรรมปั่นเพื่อมิตรภาพสองแผ่นดิน. ค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2567. ที่มา <http://suranareecommand-rta.net/?p=158>.
- กองความร่วมมือการลงทุน. (2563). รายงานภาวะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย. ฉบับรายปี 2563 (มกราคม-ธันวาคม).
- กองบริหารงานบุคคลมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา <https://www.srru.ac.th/personnel/storage/upload/results/รายงานการดำเนินการ63.pdf>.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- กิตติพงษ์ ตระกูลโชคอำนวย. (2558). **นวัตกรรมการผลิตข้าว การแปรรูปข้าว และการค้าข้าวในประเทศไทย**. บทความวิจัยตามหลักสูตรดุขฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรียานนท์ พลสมิ. (2567). **ความร่วมมือระหว่างภาคส่วน**. Collaborative Governance Week 7, 5. _____ . (2567). **ความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐในแนวตั้ง (vertical intergovernmental collaboration)**. Collaborative Governance Week 12, 8. _____ . (2567). **ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกันทางสังคม**. Collaborative Governance week 3, 7. _____ . (2567). **ทฤษฎีการพัฒนากลุ่ม**. Collaborative Governance week 3, 7. _____ . (2567). **ทฤษฎีโครงสร้างนิยม**. Collaborative Governance week 3, 7. _____ . (2567). **ทฤษฎีความซับซ้อนทางสังคม**. Collaborative Governance week 3, 8. _____ . (2567). **ทฤษฎีตัวตนทางสังคม**. Collaborative Governance week 3, 7. _____ . (2567). **ทฤษฎีแบบเครือข่าย**. Collaborative Governance week 3, 8.
- คนอีสานโคราชเพื่อมวลชน. (2562). **เปิดตำนานสุสานข้างหนึ่งเดียวในโลก**. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา <https://koratdaily.com/blog.php?id=9358>.
- จิตติพร จินดาแก้ว. (2547). **ผลการดำเนินงานการจัดทำรายงานภาวะการผลิตพืชที่ปลูกในตำบลและอำเภอ ปี 2545 จังหวัดสุรินทร์**. กรมส่งเสริมการเกษตร
- จิรัชญาพร รณเรืองฤทธิ์. (2560). **วิจัยและพัฒนาต้นแบบระบบการปลูกพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์**. โครงการวิจัยและพัฒนาต้นแบบระบบการปลูกพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์
- ชลิตา คำหอม. (2566). **การจัดการทรัพยากรสารสนเทศท้องถิ่นของข้าวพื้นเมืองในจังหวัดสุรินทร์**. วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2566.
- ฐาปณีย์ เกียรติไพบูลย์, ยุทธศักดิ์ สุภสร. (2566). **บทแถลงทิศทางการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว ประจำปี 2567**. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เทศบาลนครสุรินทร์. (2551). **บทบาทหน้าที่สำนักปลัดเทศบาล**. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา <https://www.mosurin.go.th/duty>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชนพล วีราสา, ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด, กิตติพงศ์ พร้อมวงศ์, นุชจรินทร์ รัชชกุล, ทิพวรรณ ตั้งจิตพิบูล. (2546). การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการพัฒนาความสามารถทางเทคโนโลยีในภาคอุตสาหกรรมการผลิต. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- ณะศักดิ์ ปฎิมาประกร. (2557). การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทยภายใต้กระบวนการทัศน์ ความมั่นคงใหม่ ในบริบทประชาคมและความมั่นคงอาเซียน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธวัชชัย ชินวงศ์. (2552). วิถีเกษตรอินทรีย์กับคุณภาพชีวิตของชาวสุรินทร์ เพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน. วารสารวิทยาศาสตร์คชสาส์น ปีที่ 37 ฉบับที่ 1.
- นนทกานต์ จันทร์อ่อน. (2557). ความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทย. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- นวพรรณ ภัทรมูล. (2550). จารึกศิขรภูมิจารึกปราสาทหินบ้านระแงง. โครงการฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย.
- นิกร คัมภีรานนท์. (2547). สภาพการปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกร ในตำบลพรมเทพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์. กรมส่งเสริมการเกษตร
- นิติธร เจริญยิ่ง, ชัยยันธ์ ผมพันธ์, เบญญาภาภัก ไทศาลเกียรติ์ปทุม, นิชกานต์ ทันวัน, ภัทธิยา เกษฎา, ณัฐปภัสร ฉลาดมาก. รายงานผลการดำเนินการดำเนินนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563.
- บัญญัติ สาลี (2552). การปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรบริเวณพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาและนัยเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของรัฐไทย กรณีศึกษา: จุดผ่านแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์: รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ประทีป สุวาสนะ. (2549). การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ตำบลตั้งใจ อำเภอเมืองสุรินทร์จังหวัดสุรินทร์. กรมส่งเสริมการเกษตร
- ปิยาพร อรุณพงษ์, กฤษฎา บุญชัย. (2561). รายงานวิจัยสถานการณ์เด็กและเยาวชนสุพรรณบุรีและสุรินทร์. สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข. ปี พ.ศ. 2558-2560. กรมวิชาเกษตร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดสุรินทร์. (2563). **ประวัติเมืองสุรินทร์**. ค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2567. ที่มา <https://www.finearts.go.th/surinmuseum/view/11365-ประวัติเมืองสุรินทร์>
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริหารจังหวัดสุรินทร์. (2563). **ผ้าไหมงามเมืองสุรินทร์**. ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2567. ที่มา <http://www.surin.ru.ac.th/index.php/th/component/content/article/18>
- โยธิน แสงวดี, ภัทรภรณ์ จังเลิศศิริ. (2565). **วิวัฒนาการการย้ายถิ่นของประเทศไทยร่วมสมัย**. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ลลนา สุขพิศาล, ภัทรรัตน์ ชิดชอบ. (2565). **การศึกษาความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณจุดผ่านแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์**. วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2566.
- วารภรณ์ หน่อสุวรรณ. (2552). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการซื้อข้าวอินทรีย์ของจังหวัดสุรินทร์**. การศึกษาค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิลาสินี เหมหงษ์, คณินนิตย์ ไสยโสภณ, บุญยัง หมั่นดี. (2561). **การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1.
- วีรยา มีสวัสดิกุล, ปิ่นอุทัย คงทอง, เยาวภา นียากร. (2560). **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์**. การประชุมวิชาการระดับชาติ นวัตกรรมและเทคโนโลยีวิชาการ 2017.
- เวียง กิตติวណโณ, วัชระ วชิรญาโณ, ศรีปรีชากร. (2565). **การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์**. วารสารนวมทองแหวกพุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 : (มกราคม – มิถุนายน 2565)
- ศิรินทิพย์ อิศาสะวิน. (2553). **รวมพลชุมชนเล็กเหล่าจังหวัดสุรินทร์**. เว็บไซต์เปลี่ยนเรียนรู้พลังชุมชน. ศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า ภาคอีสานตอนล่าง ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา <https://www.thaihealth.or.th/รวมพลชุมชนเล็กเหล่า-จ-ส/>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศิวพร แนนหนา, ธาริณี มีเจริญ, ศุภวิช นิยมพันธุ์, พงศ์ไกร วรรัตนตรง, นิศานาถ แก้ววินัด, ชลิตา แก้วบุตรดี. (2567). การศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์โดย การมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านลำพุก จังหวัดสุรินทร์. วารสารวิชาการเทคโนโลยีและวิศวกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ศูนย์วิจัยนโยบายและการจัดการสาธารณสุข. (2564). การปรับตัวขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่อ สถานการณ์โรคอุบัติใหม่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย. วารสารสุขภาพและสังคม, 42(2), 33-47.
- ศูนย์วิจัยนโยบายเศรษฐกิจและสังคม. (2564). การประเมินผลกระทบจากความผันผวนของเศรษฐกิจ โลกต่อภูมิภาคท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่น, 39(3), 22-34.
- สถานีพัฒนาที่ดินสุรินทร์ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3 กรมพัฒนาที่ดิน. (2567). แผน/ผล การปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตร และสหกรณ์.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. (2563). ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมต่อเศรษฐกิจ และการพัฒนาภูมิภาคท้องถิ่น. วารสารการพัฒนาและสิ่งแวดล้อม. 48(4), 45-58.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2563). รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน จังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้ง.
- สำนักงานจังหวัดสุรินทร์. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2561-2565 ฉบับทบทวน. สุรินทร์: สำนักงานจังหวัดสุรินทร์.
- (2564). จังหวัดสุรินทร์.
- สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสุรินทร์. (2565). รายงานสถานการณ์ภัยแล้ง จังหวัด สุรินทร์ ปี 2565. สุรินทร์: สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสุรินทร์.
- สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2562). สรุปการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ปี 2562 และการ ดำเนินการตามข้อสั่งการนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ (2563). ประวัติความเป็นมาของจังหวัดสุรินทร์. กรมศิลปากร.
- สำนักงานสถิติจังหวัดสุรินทร์. (2562). สถานการณ์ลุ่มน้ำและทรัพยากรน้ำจังหวัดสุรินทร์ ปี 2562. ค้น เมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา <https://surin.nso.go.th/images/Doc/14/2v22563.pdf>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). รายงานผลการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพันธุ์. (2562). รายงานผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดแบบปริมาณลูกโซ่ พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพันธุ์.
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสุรินทร์. (2567). แผนปฏิบัติงานและงบประมาณรายจ่ายปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. แผนงานบุคลากรภาครัฐด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน. กองแผนงาน กรมส่งเสริมสหกรณ์.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์. (2566). แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570).
- สำนักงานแรงงานจังหวัดสุรินทร์. (2564). รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลอุปสงค์และอุปทานแรงงานจังหวัดสุรินทร์ ปี 2564.
- สุพรรณณี เลขกลาง, ปัญญา หมั่นเก็บ และ ทิพวรรณ ลิ้มงูร. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์. เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49: สาขาส่งเสริมการเกษตรและคหกรรมศาสตร์. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49. (หน้า 131-136). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2564). สัมผัสวิถีคนกับช้าง ณ ดินแดนคชสาร เมืองสุรินทร์ถิ่นช้างไทย. ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2567. ที่มา <https://www.dasta.or.th/th/article/355>.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์. (2564). การสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณและผลกระทบของความไม่เสถียรภาพทางการเมือง. สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์. (2567). แผนปฏิบัติการดิจิทัล องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ พ.ศ.2567-2571. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2567. ที่มา https://surinpao.go.th/datacenter/Digital_Action_Plan_SurinPAO_67-71.pdf.
- อัษฎางค์ ชมดี. (2555). ประวัติศาสตร์การปกครองจังหวัดสุรินทร์. สำนักงานจังหวัดสุรินทร์.
- อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา. (2563). การหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 2.
- เอมอร แสนภูวา. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาผู้ค้ารายย่อยจุดผ่านแดนถาวรไทยกัมพูชา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- Thai News Agency. (2022). Cambodian migration and its impact on Thailand.
- Thailand Development Research Institute. (2555). การส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าเพื่อระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรม.

ภาคผนวก

ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ที่มีต่อโครงการโลกของช้าง โดยสัมภาษณ์นางสาวนพมาศ เดชธงไชย นักพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการ ฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ที่มีต่อภาคส่วนหรือโครงการต่างๆ โดยสัมภาษณ์ นายกฤษกร เลือดสกุล หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

ลงพื้นที่สัมภาษณ์สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ และได้รับความอนุเคราะห์จากนางอารีย์ บ้องสีดา วัฒนธรรมจังหวัด ในการให้ข้อมูลอย่างถูกต้องครบถ้วนเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

ลงพื้นที่สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือทางด้านต่างๆของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กับ จังหวัดสุรินทร์ โดยได้รับข้อมูลจาก นางนงเยาว์ จิรันดร ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุรินทร์

ลงพื้นที่สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือทางด้านต่างๆของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กับ จังหวัดสุรินทร์ โดยได้รับข้อมูลจาก นางนงเยาว์ จิรันดร ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุรินทร์

ลงพื้นที่สืบหาข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับช้าง ณ ลานแสดงช้างและสถานพยาบาลช้าง คชศึกษา

ลงพื้นที่ศึกษาดูงานที่ศูนย์ศศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานในการกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

สัมภาษณ์ความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ กับควาญช้างที่เข้าร่วมโครงการโลกของช้างจำนวนสองท่าน ที่อยู่อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ในหมู่บ้านช้าง และเข้าชมวิถีชีวิตระหว่างคนกับช้าง ที่อาศัยอยู่ร่วมกันเสมือนกับคนในครอบครัว

คุณตาเฉลิมพล ศาลางาม และคุณตาสงค์ เครื่องงาม ความรู้ช่างที่เคยมีประสบการณ์ในการไปจับช่างในประเทศกัมพูชา ได้บอกเล่าถึงประสบการณ์เกี่ยวกับช่าง รวมถึงให้คำแนะนำในเรื่องของวัฒนธรรมของชาวกูย

